

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 50 »
Helyben naznoz noriva:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Vülekre postán szállítva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 50 »

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apacza-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, augusztus 13.

A Pituk-tüntetés a törvényszék előtt.

Három esztendeje húzódik az ügy, melyet a nagyváradai büntető-törvényszék tegnap kezdett tárgyalni.

Ebben a tényben magában elég tanulság rejlik. De mennyi más okulást nyújt maga az esemény s annak összes vonatkozása: azt csak most képes megítélni a közönség, midőn a napi behatásoktól ment komolysággal higgadtan fontolgatja magát az esetet.

A Pituk vádjai, melyeket főpásztora ellen emelt, most szóba sem jönnek: ki törődik ma ezekkel vagy Pitukkal?

Egy porszem a világűrben nagyobb nyomot hágy, mint ez az eset ma fölmutathat közéletünkben.

Három év előtt azonban Pituk uramat megtették hősnek, sőt vértanunak, az ő személyes perpatvarkodását országos érdeknek, melytől a magyar nemzet jövője függne.

Ha az akkori hercze-hurczát ma, három év múltán valaki emlékezetébe visszaidézi, kénytelen a latin remekköltővel elmondani: Homunculi, quanti sunt, recogito (Elgondolom, milyenek az emberkék).

Kik is rendezték a tüntetést? Azok, akik leginkább fölkarolták Pituk uramat,

midőn hazafias frázisokkal föllázadt törvényes előjárósága, a nagyváradai görög katolikus püspök ellen: a liberális és zsidó lapok s íróik. Ezt a tényt nem szabad felednünk.

Nem akarjuk mi menteni a görög kath. püspököt a fölhozott vádak ellen. A liberális kormány tudott felülük, mielőtt még Pituk a nyilvánosság elé lépett; ha tehát a miniszterium azokban hibát látott volna, módjában állott tenni róla. De nem tette. Ahelyett először a sajtójában csinált hühöt és tele lármázta vele a világot és fölizgatta vele a közönséget, mely az olcsó frázisoktól nem látván a valót, komolyan nyugtalanodni kezdett, némelyek pedig, akik olcsó módon a haza megmentőinek hírnevére áhítottak, kéz alatt nyilvános tüntetéseket rendeztek Pável püspök ellen.

Nagyvárad ezeknek izgatására lobbort vetett: csoportosulások, csapatos fölvonulások történtek; majd nagyobb kihágások fordultak elő, nemcsak a g. kath. püspöki székház ellen, hanem a görög katolikus és görög keleti nevelő-intézetek, valamint városunk tekintélyes oláh lakosai ellen is.

Mi közük volt ezekhez a Pituk esetének? Semmi.

És a rendőrség, a nagyváradai híres rendőrség még kísérletet sem tett, hogy

eme zavargásokat megakadályozza; pedig könnyen tehetette volna, mert az egész város tudta előre, mi volt készülöben. Elejét lehetett volna venni a vad zavargásokká fajult tüntetéseknek. És akkor most a büntető-törvényszéknek nem kelene foglalkoznia egy monstre-pörrel, mely bárhogyan végződjék, sehogy sem alkalmas arra, hogy a kedélyeket megnyugtassa. Akár úgy, akár amúgy ítéljen a bíróság, mindig keserűség lesz a következménye.

Kit terhel már most ezért a felelősség? Azokat, akiknek három egész esztendő kellett, hogy ezt az ügyet a bíróság előtt színre hozzák és a nagy nehezen behegedt sebeket újból fölszakgassák. Mi céljuk lehetett ezzel?

Közelednek a képviselőválasztások. Ez megmagyaráz mindent.

Csak azt nem fogja megmagyarázni, hogy oly kevés belátást tulajdonítanak az illetőknek, kiket a jövő képviselőválasztásokra megnyerni akarnak, hogy ezek majd most észre ne vegyék a lépésszót, melyre őket gimplik gyanánt fogni szeretnek.

A független bírák bizonyára távol állanak e fondorkodástól és ez a kiváló körülmény különösen alkalmas arra, hogy fokozott érdeklődéssel tekintsünk az ítélet elé.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Amon Margit.

— A jövő primadonnája. —

Felgyülekeztek mind a rózsapiros arczu leányok Jászai Mari elejébe, meghallgatni a nagy érzelmek személyesítőjének előadását. Sok leány közül az ő fojtott hangján odamutatott egy élénk szemű, nevetős arczu növendékre. — Ez a leány tetszik nekem! Játszsa el Gertrudot a »Bánkbán«-ból.

Amon Margit sohasem játszotta el Gertrudot, mert hiszen az ő szerepköre egészen más volt. De míg a művészek Eldorádájába jutott, hajh, sokszor kellett szólni a jövő álmat, melyet azután a kegyetlen sors másnap szétlépett irgalmatlanul.

Ami más körülmények között kimondhatatlan előny, az ő terveire nézve akadály volt. Jó családból származott s rokonsága annyi, hogy minden évben más helyen nyaralhat. Hogyne mosolyogtak volna hát, mikor a kis Margarét kijelentette, hogy neki a színpad nélkül élni csak bajosan lehet. Nevettek mind, mint én nevettem, mikor egy báli éj, zürzavaros, rózsaszínű kódébe, ezernyi semmisség és suttogás közepébe kiáltotta, hogy: »Színésznő leszek!« Színésznő lesz, mikor nem muszáj; olyan furesán hangzott ez a kijelentés,

melyet szájával mondott, hamiskás szemeivel erősített s lábaival megdobbantott hozzá.

Nos, az lett. Még Nagyváradon vezette be Beleznay Antal a szükséges tudnivalókba, s aki végigment a Korona-utczán, nem felejtette el sokáig az egyik ablakból kihangzó fülbemészó dalokat. Mikor végre szívében a közmondásos »isten szikrával«, valójában pedig leküzdhetetlen vágygyal s törhetetlen kitarással Bellovich Imréhez beiratkozott, megkapta a kellő iskolát. Rákosi Szidi már csak a játékban adott neki utmutatást.

Azt hiszem, mondtam már, hogy rátermett a színpadra. Az az ő otthona, mindene; ott él, az neki gyönyörűsége, csak ne felejtse el, hogy a szinkör rozoga színpadját a sors rendelé nagy művésznők első lépcsőjéül. Itt kell fellépni minden valamire való tehetségnek, s ez olyan próbaköve a valódi művészi tehetségnek, mint a milánói Scala színház az énekesek részére.

Megjelenése könnyed, fesztelen, elegáns. A francia sikk képviselője modorban, játékban. Hangja — s ez a fő, — érczes szoprán, szélesen ömlő ezüst folyam egyenletesen fel a skála legfelsőbb fokáig kitarító, melodikus és változatos: színes és tömör. Koloratur énekesnő válhatott volna belőle, ha temperamentuma az ő valódi szerepkörére nem utalta volna. S így ma operett szubrett.

Elvégezve a színiakadémiát sikkerrel, — természetesen, hogy első föllépése szülővárosának szól. Nem hiszünk, hogy ma véletlen,

nagy elfogultság miatt az ő kétségtelen tehetsége ne érvényesülhessen.

Mi joggal sokat várunk e tehetségtől, a melyet azonban első másodnap nem lehet aprópénzre váltani.

De ma is már figyelemre méltó igyekezete, kitarása, buzgalma, mely a korona-utczai kis nyugalmas házból a színpadra vitte izzó, becsvágyó szívét.

Megkérdeztem egyszer az édesanyjától, hogy milyen az ő Margaretje. Tuláradó örömmel mondotta az igazán kedves uri asszony:

— Szófogadó mindenben, és sohasem szélsőséges. Nem szeret mulatni s intrikálni.

Leestem az égből.

Nem mulat, nem intrikál s — nem szélsőséges. Ez a jó tulajdonsága biztosítja neki, hogy mint primadonna, sokáig fog a magyar Thália egén ragyogni. Kié lesz e tehetség: Leszkayé vagy Megyerié, azt a ma dönti el. —

Sz. D.

Mitől fél a betyár?

Irta: PIVÁR REZSÓ.

Gyönyörű nyári délután van. Az égbolton tenyérynői felhő sincsen s a mosolygó azurtengerből perzselően tüzdéli sugarait a nap. A levegő nyugodt, a legenyhébb szellő sem zavarja nyugalmát, csak mintha a lég atomjai vibrálnának a nagy melegtől, mely őket hevíti.

Messze ameddig, a szem csak ellát, a tarló

Katholikus temetésen református pap.

A »Nagyvárad« augusztus 12-iki számában ily czim alatt: »Katholikus és református pap egy temetésén« egy ujdonság jelent meg, melyben az illető lap elmondja, hogy néhány hónappal azelőtt ugyanazon háznál Gulyás Lajosné temetésén Pakala Tamás gör. kel. esperes és Sulyok István helv. vall. lelkész együtt prédikáltak és most ugyanazon háznál Muszkás Jánosné temetésén én alulírott és Tóth József helv. vall. segédlelkész fungáltak.

Ezen odiosus ügygel nem akartam a nyilvánosság előtt foglalkozni, hanem miután azt valaki a »Nagyvárad«-ban felhozta, kénytelen vagyok a valót úgy, amint az megtörtént, előadni. Midőn Guyás Lajos hentesmester a halálesetet nálam bejelentette, felkért, hogy mondjak prédikációt a halott felett. Én azt feleltem neki, hogy nálunk nem szokás a halott fölött prédikálni, hanem eltemetjük úgy, mint a többi hiveinket. Aztán elmondta, hogy az elhunyt Hajduböszörményben született és hogy helv. vallásban lett nevelve ugyanarra, hogy csakis a helv. vall. templomba járt; azért utolsó kívánsága az volt, hogy a ref. tiszteletes mondjon fölőtte imát. Én arra kijelentettem neki, hogy azt meg nem engedhetem.

Kedden délután 5 órára volt a temetés rendelve; én, miután az egyházi ruhát magamra vettem, a koporsó előtt készített asztalhoz mentem, a legnagyobb meglepetésemre az asztaltól balra mintegy egy lépésnyi távolságban ott találtam Tóth József h. v. segédlelkészt, vagy jobban mondva az orth. izraelita polgári iskolai tanítót egyházi ruhában palásttal, kalppal és a szertartásos könyvet kezében tartva. Mindjárt gondoltam, hogy ez azért jött, hogy részt vegyen a temetési szertartásokban. Rögtön az egész nép hallatára kérdőre vontam és kijelenttem, hogy ha csak egy szót mer szólni, elhagyom helyemet. S el is akartam menni; de megnyugtattak.

Ugy hiszem, hogy ezen incidens után minden tisztességtudó ember távozott volna; de Tóth József ur tovább is ott maradt és a temetésben is részt vett, a mennyiben a koporsó után ment. Utközben megmondták nekem, hogy a temetőben beszélni fog. Beszél-e vagy sem,

nem tudom, mert én a szertartás után sietve elmentem. Én tehát tiltakozom Tóth József ur ilyenmü lelkészi szereplése ellen és tiltakozom a jövőt illetőleg és kijelentem, hogy ha még egyszer megtörténnék, hogy az illető ur vagy bármely más helv. vall. lelkész kath. temetésen egyházi ruhájában megjelenék, én rendőrileg fogom ornan eltávolítani vagy ha az nem sikerülne, a temetést ott hagyom és a botrányért az illetőre hárítom a felelősséget.

Mégis csak különös, hogy saját hiveik temetésére nem mennek, és a mi hiveink temetésére odatolakodnak. Mert úgy hiszem, hogy minden protestáns ember igazat fog nekem adni, hogy kath. pap egyházi ruhában helv. vall. temetési szertartásban tényleg részt nem vehet; úgy szintén helv. vallásu lelkésznek semmi helye sincs a kath. temetési szertartásban való részvételben. Meg kell még jegyeznem, hogy a fentnevezett és nálam megjelent Gulyás Lajos állítása, hogy az elhunyt nő róm. kath. vallással nem törődött, nem felel meg a valóságnak; mert hiteles tanuk bizonyossága szerint oltárt csinált magának, arra Szűz-Mária képét helyezte és előtte imádkozott betegségében és lámpát égetett ott; aztán meg bebizonyult, hogy az utolsó szentségekkel is el volt látva. Már pedig a szent Szűz tiszteletét bizonynyal nem a ref. templomban tanulata; az utolsó szentségek felvétele szintén nem a mellett bizonyít, hogy az illető halott életében ref. érzületű volt, hanem igenis amellet, hogy jóra való, vallásos kath. nő volt. Az ilyen, sőt bármely kath. módon megtartott temetésen ref. lelkésznek helye nincs és ha mégis megjelenik, azt nem tartom egyébnek tüntetésnél, tolakodásnál, sőt botrány-hajhászatnál.

Nemeskey Andor,
plebános.

József főherczegek üdvözlete.

A vasárnapi ettyeki néppárti gyűlés távirati üdvözletet küldött a megye területén lakó József főherczegnek és fiának József Ágost főherczegnek is. Ezen meleg hangu táviratokra mindketten azonnal a legrokonszenvesebben válaszoltak is a gyűlés elnökének, Apponyi Géza grófnak és pedig József főherczeg saját és családja nevében Aicsuthról, József Ágost

főherczeg pedig Martonvásárról, a hol jelenleg tartózkodik. A két táviratot eredeti szövegben szóru-rszóra itt közöljük.

József főherczeg távirata így hangzik:

Gróf Apponyi Géza

Eltyek.

Fogadják legőszintébb hálánkat szives, jó üdvökivánataikért.

József főherczeg.

József Ágost főherczeg távirata pedig így szól:

Gróf Apponyi Géza

Eltyek.

Méltóztassék részemről a népgyűlésnek legbensőbb köszönetemet — úgy üdvözletükért, mint imájukért — tolmácsolni. Imáim kéri a Mindenhatót, hogy áraszsa bőséges áldását a népre és vezérelje minden léptükön.

József Ágost főherczeg.

Az »A—ny« e táviratokra megjegyzi:

»Mi minden kommentár nélkül közöljük e táviratot, mert hisz a ki ismeri a főherczeg és családját, az semmi különöset sem lát abban, ha a főherczegi család minden alkalommal szives rokonszenvvel fogadja a keresztény nép szeretetének és ragaszkodásának kifejezését. De ismerve a zsidó-sajtó harczmodorát, előre is tiltakoznunk kell minden oly inszinunáció ellen, mely akár közleményeinek valódiságát kétségbevonná, akár a főherczegi család méltóságát sérteni merészelné.«

Nagyvárad város közügyei.

A hullatétel kérdése.

Az állatok hulláinak a köz- és állategészségügyi tekinteteknek megfelelő módon való megsemmisítése már rég foglalkoztatja a kormány egészségügyi hatóságait, melyek sok kísérletet is tettek minden irányban, s végre rájöttek arra, hogy a sok külföldi találmány helyett van nekünk egy igen hasznavehető hullatétel kemenczénk: a Tamás János-féle.

Ezt szeretné Nagyvárad város tanácsa felállíttatni, miután ez a kérdés halaszthatatlan megoldást követel, amennyiben a hullatétel megoldást követel, amennyiben a hullatétel megoldást követel, amennyiben a hullatétel megoldást követel. E tárgyban a mai közgyűlés elé

sárgás tengerben fürdik. Az egyhangú tájképet csak egy néhány akác szakítja meg. Minden oly üres és réveteg.

Az aratás immár be van fejezve. A szántó föld tuskés a tarlótlól, mintha csupa nagy sárga gombostüvel tűzdelték volna össze.

Csak itt-ott szabályos távolságban emelkedik ki, mint megannyi aranykúp, egy-egy boglya.

A máskor oly hangos arató nép pihenőre tért. A boglyák karimányi árnyékában lomhán heverésznek a béresek. Közöttük gubbaszt a pusztai komondor is földig lógó nyelvvel s nagy lomhaságában még a bosszantó legyekre sem ügyel. A mezőn átfutó ér, melynek hajjai máskor vigan csörgedeznek s partja, medre hemzseg a mindenféle madártól, rovartól, álmosan síklik tova.

A madarak elültek. Árnyékos fák gallyai között rejtőz a fészkekben húzódnak meg s csak olykor-olykor csicseregnek egyet-egyét. A fák lombjai ernyedten csüngnek alá.

Elbujtak a futkározó bogarak, melyek, a nap más szakában eszeveszett sürgölődést visznek véghez a füerdőben. Még a kaczer pillangó is, mely kedvtelven szokta színompázó szárnyait ragyogtatni, valamely mezei virág kelyhében hűsöl . . .

A távolban az akácfa közl picziny házikó fehérlik. Amolyan tanyai lakás. Az egyszerű fehérre meszelt faiba egyetlen kis ablak van vágva. Az ablak egyedül díszét egy cserép rozmaring képezi. A száraz nádtetőn golyafé-

szek trónol, melyben nyugodt melankoliával ül a családfe, hosszú csőrét szárnyai alá dugva.

A házikó előtt kiesded veteményes kert zöldel karókból összetákolt kerítéssel szegélyezve. A kerítéshez szárazhúsú betyár-ló van kikötve. Csak tüzes szeméből sejtethet, hogy máskor a szélel is versenyt száguld. Most mozdulatlan s lassú tempóban bóbiskol szikár, okos fejével.

A házikóba durva faajtó nyilik ügyetlen fakilincsesel. Nyissunk be.

Igazi pusztai idill tárul szemünk elé. A gyalulatlan faasztalnál bor mellett hetyke bajszu, csinos betyárlegény ül. Pitykés dolmány lóg alá széles vállairól. Fényes fekete fürteit félreálló pörge kalap fedi aláomló árvalányhajjal, lábszárait ezerráncos gatyá verdesi, mely alól kackiásan tűnik elő a pengő sarkantyús rámás csizma. Övében kétesövű pisztoly ragyog, baljában rézveretű fokosát tartja.

Előtte parázsszemű menyecske áll.

A legénynek nagy melege lehet. Nagyokat iszik s minden pohár bor után nagyokat sóhajt.

Majd mintha félne valamitől, fürkészőleg körül tekint, terült homloka haragos ráncokba húzódik. A betyár ábrándosan elmélázik. Ajka megnyilik s egy mély bánattal telt nótát dúdol.

Igyál betyár, múlik a nyár,

Nem sokáig duhajkods már;

Lehullik a nyárfalevél,

Hova lesz a szegény legény?

A betyár szeméi csillogó könnyel telnek meg.

— Hej, ha nem volna az urad — sóhajt dagadó melléből.

— Nem bánt az téged, Péter; vigasztalja Boris asszony s óvatosan fordul ide-oda s tesz-vesz a kicsiny szobában.

— De mégis . . . Minek is mentél hozzá; szól a betyár s nagyot suhint fokosával.

— Hát mert szerettem s boldog vagyok veled. Te meg, Péter minden leány után bómoltál; veti ellen a menyecske.

— S aztán . . . ? kérdezi Péter s szeméi vésztojólán fénylenek.

— Én csak az uramat szeretem, ő meg engem. Tőled meg nem félek. Meg aztán atyafiaságban vagyunk, Péter.

A betyár hevesen kap utána, de az olyat koppint a kezére, hogy fölsziszsen tőle.

Azután a betyár hirtelen felrezen.

— Boris, mikor jön haza az urad? —

— Estére, de itt van a közelben, itt terem az ebben a minutában, haegyszer kiáltok; felelél Boris megvetőleg.

— Hej az urad, az urad, Boris! Legjobb czimborám volt, maig betyárrá nem lettem. Most is csak ő tőle félek, nem tudom kiállni még a szemé nézésit sem —

Boris erre olyan csengő nevetést hallat, hogy visszhangzik tőle a kisdud szoba. Erre a betyár lova ott a kerítésnél élesen nyerit.

Künn meg minden csendes. A hőség rek-

a következő fontos előterjesztést teszi elfogadás végett:

Tekintetes törvényhatósági Bizottság!

Goldstein Lázár nagyvárad lakos, szappanos-mester 10826—94. sz. a. beadott kérelmében engedélyt kért egy üst felállítására, melyben az elhullott állatok testrészeit felolvasztaná. Ezen engedélynek az illetékes ügyosztályoknál való tárgyalása közben adta be Tamás János marosvásárhelyi állatorvos 2774/94. sz. a. kelt ajánlatát, melyben kijelenti, hogy az általa feltalált s a földművelésügyi m. kir. miniszterium 17851/93. sz. leiratával ajánlott hullaégető kemence felállítását 3000 frtért hajlandó elvállalni. A tanács ezen ajánlat folytán megbízta ifj. Rimler Károly rendőrkapitányt és Busch Dávid v. főmérnököt, hogy a hullaégetőt szemléljék meg s annak czélszerűségéről adjanak véleményt.

Nevezettek megbízatásukhoz képest a / sz. jelentést terjesztették be; e szerint a jelzett hullaégető czéljának minden tekintetben megfelelő, könnyen kezelhető, kis térfogatot igényel s különösen a hulla elhamvasztási folyamata az alkalmazott tűz intenzív hatása folytán teljesen szagtalan és igen gyors lefolyású, tehát gyakorlati hasznavehetősége kétségtelen. A hullaégető felállításáért kért 3000 frtot tulmagasnak találták a kiküldötték s javasolták, hogy 2000 frtot ígérjen a tanács a feltalálónak, ki ezen ajánlatra 3024/96. sz. beadványában kijelentette, hogy most már teljesen javított szerkezetű hullaégetőjét, melyben nemcsak az állati hullák, hanem mindennemű szerves hulladék-anyagok óránként 20—30 krajczárba kerülő tüzelőanyag elhasználása mellett megszakítás nélkül folytonosan égethetők anélkül, hogy ez a tetemes munka a kemence elhasználását éveken keresztül is számbavehető módon siettetné, a felajánlott 2000 frttól eltekintve minden anyagi haszon nélkül hajlandó felállítani a mellékelt terv szerint, egyedül azt kérvén, hogy az építés költségei s a felépítés érdekében teendő személyes kiadásai térítessenek meg.

Időközben a földművelésügyi m. kir. miniszter 33104/III. 95. sz. leiratával felhívta a figyelmet azon eljárásra, melyet külföldön már több helyen követnek az újabbban feltalált sterilizáló készülékek felhasználásával, melyek segélyével tetemes értéket is lehet megmenteni. E tekintetben a hozzá beadott 2 ajánlatot megküldötte.

Az egyik a Podewils-féle készülék, mely a hullarészeket dezinficiáltatásuk után megőrli. Ezen készülék gyors romlása, komplikált kezelhetése a zsír tetemes vesztesége miatt nem alkalmazható s felállítása a tett számítások szerint a berendezésen s kezelési költségeken kívül 15900—17400 frtba kerülne s így a feltalálók

könnyen csaldhatnának e készüléknek városunkban való felállítása által, miután itt elegendő hulla nincsen s idegen helyekről tilos azokat behozni; nem felel meg a mi viszonyainknak a Rohrbeck Henneberg-féle készülék sem, mely a húst átfőzi s emberi élvezetre alkalmassá teszi, miután ilyen hus értékesítése nálunk nem volna kivihető.

Figyelemreméltóbb a Kurz, Ritschel és Henneberg czégnél mellékelt ajánlata, melyben Kaffil dezinfektor felállítására kérnek engedélyt. Ezen dezinfektor az állati hullákat feldolgozza s a nyert termények kifogástalanok. A vállalat rentabilis és tekintve, hogy az ajánlat szerint a czég teljesen ingyen, saját költségén állítja fel a telepet, előnyös a városra.

Ezen ajánlatokat véleményezés végett kiadtuk a közegészségügyi bizottságnak, mely is első sorban az utóbb említett czég nyilatkozatát kívánta beszerezni arra nézve, hogy ezen »Kaffil« dezinfektort saját költségén állítja fel s tartja fenn, a hullákat pedig, melyek évenként 100 darabnál nem mennek többre, összevásárolja. Az esetben pedig, ha a czég nyilatkozata nem felel meg az általa beadott ajánlatnak, a Tamás János-féle hullaégető haladéktalan felállítását javasolja.

A nevezett Kurz, Ritschel és Henneberg czég felhívásunkra kijelentette, hogy miután a földművelésügyi m. kir. miniszteriumhoz beadott ajánlattól eltérően a készüléknek Magyarországon kedvező feltételek mellett díjtalan való felállítására a tervezett r.-társaságot megalakítani nem sikerült, csak meghatározott díjért hajlandó a »Kaffil« dezinfektort felállítani. A költségek tett számítás szerint, épületek felállításával együtt 13—14,100 frtot tennének ki.

Mivel az állatok hulláinak vagy egyes testrészeinek köz- és állat-egészségügyi okokból előirt megsemmisítésénél jelenleg követett azon eljárás, hogy ezen hullák és testrészek a földalá ásatnak, az itt első sorban mértékadó köz- és állategészségügyi érdekeknek nem felel meg, másrészt pedig a városi állatorvos 19,576/95. sz. jelentése szerint az elhullott állatok elásására szolgáló dögter anyyira megtelt, hogy a hullák elásását már ott eszközölni nem lehet, s kénytelen a már elásott hullák helyére újabb friss hullákat elhelyezni, jóllehet a hullaégető czélszerűsége még tanulmányozást igényel, a tanács az ügy sürgős voltára tekintettel, bár a Kurz, Ritschel és Henneberg czég által ajánlott »Kaffil« dezinfektor a közgazdasági érdekeknek legjobban megfelelő, de a felállítás nagy költségei ezen előnyt teljesen megsemmisítik, a többi ajánlat pedig a helyi viszonyoknak nem felel meg, felhatalmazást kér az iránt, hogy a Tamás János-féle

hulla-égetőt, mely a földművelésügyi m. kir. miniszter 17,851/III./8. sz. leirata szerint műszakilag megvizsgáltván, építési szempontból czélszerűnek s czéljának megfelelőleg találtatott, általános egészségügyi s állategészségügyi, rendészeti szempontból pedig azért érdemel kiváló figyelmet, mivel az elhullott állatoknak tűzben való megsemmisítése által a ragály anyag a legbiztosabban megsemmisítettik, s így a fertőző betegségek terjedésének egyik laghathatósabb tényezője lenne ártalmatlanná téve s az égető kemenczéhez tartozó zsirfelfogó készülék az állati hullák egyes részeinek ipari czélokra való felhasználását lehetővé teszi, miáltal az állat tulajdonosára nézve nem megyen az egész érték veszendőbe, s mely készülék Debreczenben a mellékelt bizonylat szerint kifogástalanul működik, kezelése pedig oly egyszerű, hogy egyszeri látásra bárki elsajátíthatja, felállítását a jelenlegi gyepmesteri telepen felépíthesse, az építés és a feltalálónak ez ügyben tett személyes kiadásait az 1897. évi költségvetésbe 3000 frt erejéig fölvéthesse s a kiadásokat a városi pénztár által a tüzeláktanya építési költségeinek terhére előlegezhesse s végül a további teendővel s a készülék felállítása esetén ennek működését szabályozó s ellenőrző szabályrendelet elkészítésével a tanácsot megbízni méltóztassék akként, hogy a köz- és állategészségügyrendőri érdekek kellő védelmet találjanak a szabályrendeletben.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch park) nyitva ma d. u. 3—5-ig 20 kr. Más időben 50 kr. Auguszt. 13. Nagyvárad város törvényhatóságának közgyűlése d. u. 3 órakor. Szept. 3. Iparosok tömeges felrándulása a kiállításra. Október 3., 4., Lóverseny a nagyvárad gyepen.

* **Uralkodónk Romániában.** Ferencz József, ő felsége fogadtatására az előkészületek Bukarestben és Sinaiában nagy buzgalommal folynak. Mint Bukarestből jelentik, Károly király Ragatzba való elutazása előtt személyesen felhívta Du Nony grófot, hogy a magas vendég látogatása alkalmából rendezendő ünnepek tervezetét készítse el. Bukarestben a városi tanács legközelebb fog véglegesen határozni a teendők felett. Bukarestben a királynak be fogják mutatni mindazon tiszteteket, kik osztrák és magyar rendjelekkel bírnak. Ő felsége a Curtea d'Arges-i hirneves kolostort is meg fogja látogatni.

kenő. Az egész természet mintha magába tért volna s kéjesen álmodoznék.

Minden oly titokzatos nesztelen s mégis mindenből az élet lehel.

Csak a hangyák szaladgálnak az úton nagy szorgalmasan. Kijöttek a felszínre s gyorsan szállítják földalatti tárházukba az elesent gabonaszemeket. Egyik felborúl a magánál nagyobb tehertől — — — de összefut segítségére tiz másik s nincs baj. Csak a hangyák dolgoznak s a távoli mocsárból idehallik a békák brekegése . . .

De mégsem. A patak mellett hórihorgas kútágas mereszkedik az ég felé. A vályú előtt szomjas ökrök állongnak s a vizet fáradtság nélkül meregeti nekik egy szálas paraszt. Arczáról csorog az izzadság, de azért nem lankad, mig meg nem itatja ökreit.

Kendőjével letörli verejtékes homlokát s gondolatokba mélyedve néz a messze távolba. A paraszt arcza rokonszenves s a nyílt becsületesség van reá irva. De mintha titkos bú, szomorúság emésztené . . .

Lassan ballag el a kúttól. Erős melle olykor-olykor kifeszül s utána mélyen sóhaj.

— Ez a betyár még velem akar kikezdeni; Tör ki belőle alig hallhatóan a keserűség.

Botjával czél nélkül kotorász az úton s nem is veszi észre, mily zavart okoz a hangyák között. Nagy sokára meglátja a szorgalmas kis állatokat.

— Eső lesz — mormogja s egyszerre magához tér elmélyedéséből.

S csakugyan. A szemhatár pereme ijestően sötétedik s egy hosszú, de átható hűvös szélfúvás járja át a levegőt. Percenként jobban beborúl az ég s a szélroham mind hevesebb lesz. A boglya töve mozogni kezd. A béresek felkászolódnak s a komondor behúzott farkkal lábatlankodik a sürgölődők között. Az aratók gyorsan behordják a még kint levő gabonát. A levegőben ijedten rebdesnek össze-vissza a madarak. A bogarak rémülten búvnak ki oduikból s örült szaladgálás után újra menedéket keresnek. A patak tükre sötét s rémes a terhes felhők árnyékától. Egyszerre minden mozog, csak a hangyák tűnnek el . . .

A házikóból félnéken néz ki a szerelmes betyár.

— Vihar van készülődésben Boris — szól a betyár — megyek, hogy itt ne kapjon.

— Csak nem mégy most, majd hazajön az uram mindjárt, addig el nem mégy innen; szól határozott hangon a menyecske.

Péter enged a szónak; de egyre fészkelődik s kis kertyokban iszsa a bort.

Kint ezelt megindul a vihar. Az állatok összebujnak a rémülettől s az arató nép széjjelfut fedél alá! A fák lombjai haragoszöld színt nyernek s siketítően füttyöl rajtok keresztül a szél. A fák törzsei recsegnek-ropognak az erős rohamtól. A szél felkavarja a homokot s a száraz leveleket s örült táncot végez velök a magasságban.

Az eső kövér, nehéz cseppekben kezd hul-

lanni. Pillanatonként vakító villámlás világítja be a sötét eget s utána hosszasan zeng az ég.

A gazda mind közelebb ér házikójához. . . . A kikötött ló türelmetlenül toporzékol.

Hirtelen elnémul minden. A pillanatnyi csend rémítő . . .

Egyszerre nagyot cikázik s mintha kettéhasadna az égbolt, recsesenő-ropogó csattanással lecsap a villám.

Utána mély csönd: majd megered a zuhogó zápor.

A locsogó zajból ekkor kihallatszik egy rokonszenves hang:

— Boris, amott jön az öreg anyád.

Az utána következő szélroham bedönti a házikó gyöngye faajtáját s azon kirohan a betyár, fölkap a lovára és villámsebességgel elvágta a tanyáról, mintha csak a fürgeteget akarná utolérni.

A zuhogó esőbe megint belevegyül a csengő kacagás, mely akkor sem áll el, midőn a vihartól tépett gazda egy csuron viztisztes anyókéval közeledik az ajtóhoz, melyben most a menyecske mosolygó kedves képe megjelenik, mint fényes napsugár az elemek harcában.

— Hozott Isten, anyus; itt vagy már, édes jó uram? szólal meg a gerlicze turbékoló hangján Boriska; — nem láttátok a bolondos Pétert? teszi hozzá azzal a csintalan nevetéssel, mely jobban esik, mint a falat kenyér — vagy száraz hajlék az esőben.

* **Mária-Dorottya fyherezgnő násza.** A francia royalista lapok sokat foglalkoznak az orleansi hercegnék Mária Dorottya főhercegnő vőlegényének eljegyzésével. A »Figaro«-ban »egy szemtanú« beszéli, hogy a herceg már régen rokonszenvezett arájával és ezt Ferencz József király is tudta. A mikor az eljegyzés előtt bemutatkozott az uralkodónak és jelentette neki, hogy egyenesen Alcsuthról jön, a király megölelte és így szólt:

— Menjen oda vissza, a hol boldogsága van!

A király táviratilag tudatta beleegyezését azzal a megjegyzéssel, hogy ez a házasság már régi óhajta. Augusztus közepén a herceg Tirolban részt vesz a zergevadásaton. Tirolban erdei birtokot és jó vadászterületet is vásárolt. Szeptember első napjaiban a herceg Woodnoston kastélyban menyaszszonyát, a ki családjával odaérkezik, be fogja mutatni az orleansi család tagjainak. A főhercegnő szeptember 9-ikén részt vesz a párisi grófért tartandó rekviemen is. Az esküvő után, a mely legközelebb november elején lesz Schönbrunnban, az ifju pár Woodnostonba, Villamauriqueba és azután Fiumébe utazik.

* **Az új muzeum gyarapodása.** Vidovich György cz. kanonok esperes-plébános tegnap néhány érdekes kő és bronzkorbeli leletet hozott a muzeum számára, melyet Bárdos Ödön káptalani tiszt talált a bagaméri pusztán. A leletből kiemelünk különösen egy bronz-szekerezét s két rozsdás lánssa-nyilat.

* **A pápa egészsége.** Rómából aug 11-ről távirják: A pápa jól érzi magát s újra megkezdte a kihallgatásokat.

* **Vállyi Janos utóda.** A tiszáninnyi ev. ref. egyházkerület főgondnokává az elhunyt Vállyi Janos helyébe, hir szerint, Horthy István nagybirtokost, a főrendiház tagját fogják megválasztani.

* **Gróf Batthányi József** a trsztenai gyűléshez a mosonmegyei néppárti kör nevében a következő üdvözlő táviratot intézte: »A mosonmegyei néppárti-kör az öröm őszinte részvételével használja fel az alkalmat, hogy pártunk lelkes vezérének a gyűlésen megjelent testvéreinkkel szívből üdvözlje. Batthányi József.«

* **Báró Kaas Ivor és családjának gyászja.** Megilletődött szívvel vettük a szomorú hirt, hogy báró Kaas Ivort és nejét, szül. nagy-lónyai és vásáros-naményi Lónyai Ilonát mély gyász érte. A bárónéknak ugyanis e hó 11-én, reggeli öt órakor elhunyt az édes anyja, nagy-lónyai és vásáros-naményi Lónyai Etelka urnő, jótékony életének 73-ik évében. A megboldogult hült tetemei augusztus 13-án Nagy-Lónyai fognak nyugalomra tétetni. Fogadja a nemes báró és családja ezuton is őszinte részvételünk kifejezését.

A gyászestéről a család a következő jelentést adta ki:

Nagy-lónyai és vásáros-naményi id. Lónyai Albert, Ugocea vármegye volt főispánja, és gyermekei: Ilona, reventlauer báró Kaas Ivorné, Albert és kir. ezredes és kamarás, Rózsa, verőcei gróf Pejacevich Jánosné, Flóra és Géza cs. és kir. kamarás és országos képviselő s családják; nagy-lónyai és vásáros-naményi Lónyai János főrendiházi tag, Máramaros vármegye volt főispánja és neje corvin Kovnacka Constance s fia Sándor cs. és kir. kamarás, Bereg vármegye főispánja és családja; nagy-lónyai és vásáros-naményi gróf Lónyai Gábor, János, Margit és Menyhért, az összes rokonok nevében is, mélyen megszorodott szívvel tudatják szeretett testvérüknek, illetve sógornőjének és nagynénjüknek nagy-lónyai és vásáros-naményi Lónyai Etelka asszonynak folyó évi augusztus hó 11-ik napján reggeli 5 órakor, jótékony életének 73-ik évében, hosszas szenvedés s az Ur vacsorájának újratos felvétele után, végelgyengülésben bekövet-

kezett gyászos halálát. A boldogultnak hült tetemei f. hó 12-én délután 1 órakor fognak Uj-Pesten, Dobó-utca 4-ik szám alatti lakásán, az ev. ref. egyház szertartása szerint megáldatni s Nagy-Lónyai f. hó 13-án délután 4 órakor a családi sírboltban örök nyugalomra tétetni. Budapest 1896. augusztus hó 11-én. Isten vele!

* **Az új nunczius Bécsben.** Az ujonnan kinevezett pápai nunczius, msgr. Taliani, mint távirataink jelentették, aug. 11-én reggel érkezett Bécsbe, hogy állását elfoglalja. A pályaudvaron Locatelli, a nunciatura ideiglenes vezetője és Montagnini titkár fogadták az új nuncziust, a ki kevés ideig beszélgetve a fogadására megjelent urakkal, csakhamar kocsibaült s palotájába hajtatott. Megérkezése után azonnal hosszabb ideig konferált Locatellivel. Taliani már hosszabb ideig volt Bécsben, mikor még a müncheni nunciaturához volt beosztva. A pályaudvaron mindjárt megismerte azokat, a kik másfél évtizeddel ezelőtt már a bécsi nunciaturánál voltak s nevéükön szólítva őket németül szóló hozzájuk. Taliani feltűnően hasonlít Agliardi elődjéhez, Galimberti nuncziushoz. Ugyanaz az alak, azok az arcvonások, mint Galimbertiéi, s haja is oly hollófekete. De ha beszél, akkor rögtön fel lehet a különbséget ismerni. Talianinak lágyabb hangja van s délolaszországi akcentussal beszél. Az új nunczius már a legközelebbi napokban látogatást tesz gróf Goluchowski külügyminiszternél.

* **Miniszteri köszönet a néppárt egyik fővezérének.** A hivatalos lap augusztus 12-diki száma a következőt közli:

»A vallás- és közoktatásügyi magyar kir. miniszter gróf Esterházy Miklós Móricz nagybirtokosnak, ki a taáp-szent-miklósi r. kath. hitközségnek iskolai célra egy épületet 2500 frt értékben adományozott, őszinte elismerését és köszönetét nyilvánította.«

* **Thaly Kálmán nem lép vissza.** Egy budapesti nyomatos után több lap megírta, hogy Thaly Kálmán, Debreczen I. kerületének orsz. képviselője, visszalép a politikai élettől s egészen irodalmi tevékenységnek szenteli magát. A hirt most maga Thaly Kálmán dönti halomra, midőn azt valótlannak jelenti ki.

* **A rózsaszüret.** Szófiából jelentik, hogy az ideai rózsaszüret mennyiségileg kielégítő eredményű; de a minőségben sok a kívánni való. Filippopolis hírek szerint pedig a rózsajolaj-termés kielégítő, több mint 2000 kilogramm, melyből egy harmadot Angliában, egy harmadot Francia- s a harmadik harmadot Németországba és Amerikába szállították. Egy kilogramm ára átlag 1280 frank.

* **A tűzéraktanya építése.** Egyik tegnapi közleményünkben megemlékeztünk arról, hogy a tűzéraktanya építésének költsége a megállapított összegnél többre fog rugni, mert az alapot működőből kell készíteni. Ezen hírünket a városházától eredhető sugalmazásra kétségbe vonták s igyekeztek czáfolni. Aki a czáfolatot írta, nem értette meg, a mi az általunk közölt hirben állott. Ugyanis azt irtuk, hogy a nyers téglát kellene az alaphoz használni, de ilyet nem kap a vállalkozó, mert csak egy téglagyárban van elég készlet ebből, de az a vállalkozó szerint nem jó. Így aztán kénytelen működőből készíteni az alapot, ez pedig, mint a czáfolat is beismeri, drágább, mint a nyers téglá.

* **A Szent József-intézet üres alapítványi helyeire** következő növendékeket vette föl az adományozás jogát gyakorló bíboros-püspök ur ő főmagassága, illetőleg a főtisztelendő lat. szert. káptalan: Buzáth Lajos, Kürti Lajos, Szabó Béla, Münch Szilárd, Ormai Kálmán, Török István, Göndöcs Jenő, Szaecsvay Ágoston, Várszegi Lajos, Egeli Alajos, Józsa Kálmán, Ihriczky István, Praznovszky Jenő, Zimányi József, Varga László, Hencz István tanulókat a gymnasium megfelelő osztályaiba, és Oláh Istvánt az elemi iskolába.*

* Előző számunkban tévesen közölve lévén, most kénytelenek vagyunk azt helyesbítve újból közléstenni. A szerk.

* **Egyházi kitüntetés.** A bíbornok-püspök ő eminenciája dr. Karácsonyi János és dr. Székely István theologiai tanárokat szentszéki ülnökökké nevezte ki. Őszinte örömmel gratulálunk kiváló történettudásunk és jeles apologétánk megérdemelt kitüntetéséhez, melylyel ő eminenciája egyszerre jutalmazta az egyházi és tudományos érdemeket. Ad multos annos!

* **Rulikovszky emléke** Minden évben kegyeletesen megemlékezik Nagyvárad város hazafias közönsége a magyar szabadságharc pártolásáért vértanu halált szenvedett Rulikovszky Kázmér lengyel-dzsidás századosról. Kivégeztetésének évfordulóján e hó 28-án délelőtt 9 órakor a Szent-László templomban szent mise lesz a hős katona lelkiüdvéért, a melyre meghívják a város hazafias polgárait. A szent mise után Mokry János megkoszoruzza az elhunyt hősnek a Bone-kuti temetőben levő sírját.

* **A sz. Ferencz-rend reformja.** A magyarországi Ferencz rendieknek szűz Máriáról nevezett tartományában a rendtagok által indított belső reform ügye Róma közbelépése folytán nehéz harcok után kedvező fordulatot vett, amennyiben az új rendtagok nevelése kizárólagosan a malaczka ház rekollektus atyáira bízott, kik a rekollektus tagok szaporodása szerint fogják átvenni az egyes házakat. A múlt héten Pozsonyban tartott káptalan határozatából legelőször a nagyszombati konventet vették át a rekollektusok s ott fogják elhelyezni a hittudományi tanfolyam egy részét. Az új rekollektus konvent gvardiánja ft. P. Ozoray Izidor lesz, míg a malaczka konventet ft. P. Horvát Juszti fogja igazgatni.

* **Diszesesküvő.** Szép esküvő volt tegnap délelőtt a várad-olaszi r. kath. plébánia templomban. Sztarill Ferencz városi virilis, jőnevű ifju építész-vállalkozó vezette oltárhoz bájos és kedves aráját: Márkus Teréz kisasszonyt, néhai Márkus Ferencz volt püspökségi ispán művelt leányát. A templomban diszes közönség nézte végig a szép frigy megkötését. Az esketési szertartást Lindemayer Károly cz. kanonok, tenkei plébános végezte s remek beszédet intézett az ifju párhoz a házasság magasztosságát fejtegetve. Násznagyok voltak: Sal József, polgármesterünk öcsese Gyuláról és Kovács Béla püspökségi uradalmi főügyvéd; nyoszolyó leányok: Márkus Anna, Kappa Irma és Kappa Tinike kisasszonyok; vőfélyek: Kappa Sándor, Kappa Lajos és Kappa J. — Az esküvő után a jórészt családtagokból álló diszes társaság kirándult a Felix-fürdőbe, hol gazdag, pompás nászszakomához ültek. A kedélyes lakoma alatt természetesen voltak szebbnél-szebb áldomások, melyek legtöbbje az új pár boldogságára szólt. Mi is tartós boldogságot kívánunk az ifju párnak!

* **Ipariskolai növendékek alkalmazása.** ügyében a kereskedelmi miniszter leiratot intézett a hazai kereskedelmi és iparkamarákhoz, a melyben fölhívja az iparosok és ipartelep-tulajdonosok figyelmét azokra a hazai iparoktatási intézetekre, a melyeknek igazgatóságai készségesen ajánlják a kilépett növendékek sorából az illető iparágra képesített szakeroket.

* **Uj egyetemi könyvtáros.** Dr. Ferenczi Zoltán, czimzetes rendkívüli egyetemi tanárt a kolozsvári egyetemi könyvtár igazgatójává nevezték ki a VI. fizetési osztály második fokozatának megfelelő illetményekkel.

* **A világsi gyásznapi évfordulója.** A dicsőségteljes harcok után bekövetkezett gyászos emlékünap: a világsi fegyverletétel évfordulója volt tegnap. Nem rendezünk gyászsünnepélyeket a szomorú történelmi tény emlékeztére, de boru ül a honfi lélekre s elgondolko-

zunk azokról a nagy emberekről, akik e gyásznap után vérökkel pecsételték meg a magyar szabadságharcot. Egyik ilyen kimagasló hős mártynak emlékét megörökítettük a hideg márványba s évenként virággal adóz a hazafias lelkesedés Nagyváradon. Az emlék most sem maradt virág nélkül. **M o k r y** János helybeli iparos, a függetlenségi eszmék derék harczoza és **K o t t a** Mariska lelkes honleány Nagy Sándor volt 48-as honvéd tábornok emléktábláját megkoszorúzták.

* **Esküvő.** Nagy Gábor vasuti raktári munkás felügyelő, ki főlebbvalói teljes bizalmát bírja, szombaton, augusztus 15-én délután 4 órakor a Szt. László templomban esküszik örök hűséget. Molnár Simon helybeli polgár kedves és művelt leányának, Irma kisasszonynak.

* **A vihar pusztítása a magyar-csékei járásban.** Folyó hó 7-én óriási szélvihar dühöngött — mint már irtuk — a magyar-csékei járásban, a mely vihar a tetemes károkon felül az egész határt nagy részben elpusztította, az óriási jégverés által, mely a galamb tojás nagyságtól a tyúk tojás nagyságig váltakozott. A vihar után a jeget még órák hosszáig lehetett némely helyeken látni. A vihar és jég által elpusztított községek a következők: Venter, Száldonagy, Kapocsány, Varosány, Szombatság, Hőgyes, Rotarest, Szpinus, Papmező, P.-M.-Kunpány, P.-M.-Valány, Szitány, Lunkaszprie, Dobrest, Nánhegyes és Kráncsesd.

* **Az iskolai év megnyitása.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter rendeletileg értesítette a tanfelügyelői hivatalokat, hogy az elemi iskolákat szeptember 15-én kell ünnepélyesen megnyitni.

* **Egy ref. hitközség botrányai.** A békési ref. hitközség kebelében, a nem rég választott új presbiterek olyan dolgokat kezdenek felzavarni, a mi az egyházi hatóságok körében némelyeknek nem tetszik. A mult évben panaszokat tettek egyes egyházi hivatalnokok eljárásai ellen is, a mely eljárások Békésen közbotrányt okoztak. Jó sok időre, ugy bíralták el a panaszokat, hogy a panaszló presbitereket marasztalták el, a mi a közönség körében nagy feltűnést keltett. A presbiterek felebezték a kerülethez. De az egyházmegye nem várta be a kerület itéletét, hanem újra vizsgáló-bizottságot küldött ki a békési ref. egyházba, annak kipuhatolására, hogy ki biztatta fel az illetőket a felebbezésre. Az egyházmegye küldöttei meg is jelentek Békésen Tatár János szeghalmi lelkész és Oláh György gyulai ügyvéd személyében, a kik e hó 9-én, isteni tisztelet után be is mutatták magukat a presbiteriumnak. Egyik új presbiter, Andor István, azzal lepte meg a küldöttséget, hogy az egyházmegyei tanácsbírák neveiből álló listát olvasott fel és követelte, hogy az illetők 15 nap alatt fizessék vissza a békési ref. egyház pénztárába azokat a pénzeket, melyek őket nem illették volna, miután 1887 óta az ily költségeket az egyházmegyei pénztár viseli. Tatár, a vizsgáló-bizottság elnöke beismerte, hogy ő is vett fel pénzt látogatása alkalmával s azzal védekezett, hogy neki azt tiszteletdíj czímen adták, hogy kik, azt nem mondotta meg, s hogy ő nem akarta elfogadni s kijelentette, hogy kész azt visszafizetni. Ilyen auspiciumok közt indul a vizsgálat.

* **Rövidhírek. Öngyilkos elmezavart ember.** A tenkei járási főszolgabíró jelentése szerint, görbendi volt lakos Lába Mitru felakasztotta magát. Az öngyilkosságot pillanatnyi elmezavarban követte el. — **A tisztviselők hallotti negyede.** Sopron törvényhatósági bizottsága halotti negyednek, ha a hó közepén történt is az elhalasztás, azért a teljes hónapra járó fizetés kiadást elrendeli indítványát pártolás végett megküldi. — **A tűzér laktanya kéményei.** Még alig kezdtek a laktanya építését, már is versenyeznek a fenntartáshoz szükséges munkákért. Leitner Lajos kéményseprő felyamodott a városhoz, hogy a laktanyát az ő körzetébe osszák be. — **Akinek nem kell védő czölöp.** Farkas Lajos vendéglős az iránt kérvényezett a városnál, hogy a vendéglője előtt a járda szélén levő védőczölöpöket távolíttassák el. — **Hirtelen halál.** Demján Pál napszámos tegnap előtt a vashid mellett lefeküdt, mert rosszul érezte magát. Mire észrevették, már meg volt halva. Be-

szállították a bonczházba. — **Vasutmegnyitás.** A győr-zire.dombóvári vasutnak — mely egészben véve 200 km. hosszu. — egyik részét, Győrtől Bakony-Szt.-Lászlóig, (40 km.) már átadták a közforgalomnak. — **1300 dalárdista a kiállításon.** Aug. 13-án és 14-én az ország különböző városából 1300 dalos érkezik a fővárosba, a kiállítás meglekintésére. — **Nyolczesztendő öngyilkos.** Gyukicza Ferencz, kapruczai erdőőr nyolcz éves fia egy ruhaszárító kötéllel felakasztotta magát, mivel az édesanyja délelőtti ozsonnára nem adott neki szilvát. — **Tíz éves gyilkos** Berzeviczén tisztartó tíz éves fia az utcán egy arra menő és öt gunyoló talmudistát kövel megdöbött. A talmudista a szerencsétlen kődobás után összerokadt, s alig szállították lakására meghalt. — **A Vezuv** néhány nap nap óta ismét erősen háborog. Hatalmas lávafolyamok törnek elő kráteréből és az egész Piano della Cinestret már elárasztották. Az idegenek ezrei sereglenek Nápolyba, hogy az érdekes látványban gyönyörködjenek.

A Pável püspök ellen intézett tüntetés végtárgyalása.

Mindenki emlékszik még az 1893. augusztus havában Nagyváradon lefolyt oláh ellenes tüntetésre. A demonstráció előzményei a következők voltak: 1893. augusztusban Pituk Béla aradi g. kath. lelkész egy röpiratot bocsájtott közre, melyben hazaárulónak czimezte Pável Mihály g. kath. püspököt és magyar gyűlölettel vádolta papjaival együtt. Ugy a helybeli, mint a fővárosi lapok erre nyilatkozattételre szólították fel Pávelt, ki e felszólításokra természetesen mitsem felelt; de a liberális lapok részéről e kérdés mindég elkeseredettebben kezdett tárgyalatni s augusztus 9-én este sajnos, tüntetéssel fejeződött be ez ügy és a Pituk Béla röpirata által felizgatott kedélyek csak ezután a kihágás után kezdtek lecsillapodni.

Ez ügy tárgyalása tegnap vette kezdetét **Millye** Gyula törvényszéki elnök vezetése mellett. A vádhatóságot **Korn** Lajos képviselte, a védelmet pedig: **Várady** Zsigmond (Bercsey) képviselője, **Hegyesy** Márton, (képv. Sas, Fehér, Vidosits Gyula, Halász) továbbá **Kiss** Dénes és **Mártonfi** Bogdán. Mint **vádlók megjelentek**: dr. Buna, Duma Flórián, Ponorán Lukács, V. Papp József, Groza János, dr. **Kiss** Döme, **Goldis** János, Ciceronescu Sámuel, Erdélyi József, Zigre Miklós, Bokis Illés, Pakala Tamás, Varju (Csora) György, Bau Sámuel, Ardelean Jusztin.

Vádlottakként jelentek meg: Bercsey György, Sass Ede, Fehér Dezső, Halász Lajos, Vidosics Gyula, Riegel József, Lédig Miklós, Schneider János, Klein József, Fráter Gyula, Gencz János, Vidosits József, Batári Gyula, Kntasi Lajos, Horváth János, Fehérvári Dezső, Kise István, Heizer Ferencz, Tóth György.

Ezenkívül számos tanu jelent meg, kiket egyenkint hallgatott ki a törvényszék.

A tárgyalás fél 10 órakor vette kezdetét. **Elnök**: Millye Gyula előterjeszti a vádat s egyidejűleg előterjeszti a törvényszék határozatát is, a meg nem jelent tanuk és vádlottak elővezetésére vonatkozólag. Ekkor megkezdődött a vádlók **kihallgatása**.

Ponorán József kihallgatása.

Elnök: augusztus 9-én este hány ablakot vertek be a Törvényszéknél s mennyire teszi ön a kárt?

Ponorán: Nem emlékezik határozottan, hány ablakot vertek be, de azt tudja, hogy a megcsináltatásért 14 frt 16 krt fizetett. Azonban a tüntetés lefolyásával közvetlen tudomással nem bírt.

E: Követel-e kártérítést, vagy a vádlottak megbüntetését?

P: Kártérítést ugyan kér, de a vádlottak megbüntetését nem kívánja.

Elnök: Előterjeszti, hogy Ponorán kihallgattván, hivatalos elfoglaltsága miatt elbocsájtását kéri:

Ügyész: Nem ellenzi.

Dr. Nesztor József.

Dr. Nesztor a tárgyaláson nem jelenvén meg, a vizsgáló bíró előtt tett vallomása fel-

olvasatott. Nesztornak sem kára, sem panasz nincs, csupán a rendőrséget kárhoztatja erélytelenségeért, mert ennyire engedte az ügyet fajulni. A tüntetők közül senkit sem tud megnevezni, egyedül azt tudja, hogy a lakása előtt elvonuló csapat vezére **Sas Ede hirtapíró, a „Nagyvárad“ akkori szerkesztője volt.**

Hasonlóképpen a meg nem jelent

Sarkady Tihamér

vallomása is felolvastott. Neki sincs semmi kára, csupán a lakását képező kanunokális házban 559 frtra tehető kárt követtek el s kéri e kár megtérítését. A tüntetésre vonatkozólag a következőket adja elő: Éjfél előtt, mintegy 11 órakor, temérdek csöcselék népet látott a zsulun keresztül, de senkit sem ismert meg, csupán két rendőrt, ki a tömeget, — mintegy velük egyetértve követte. Egy polgár ember azt is mondta neki, — az el nem árulás becsület szóra fogadása mellett, — hogy részt vett egy tanácskozásban, melyen a Pável ablakainak beverését határozták el. A tanácskozás vezetője Bercsey és Sas Ede volt. Ekkor a rendőrség is tudomására adta az esetet, honnan azonban azt a választ nyerte, hogy legyen nyugodt, már mindenről tudomással bírnak.

Laurán Ágoston kihallgatása.

Elnök: Mit tud ön a tüntetésre vonatkozólag?

L: Nem voltam ide haza s így magáról a lefolyásról mit sem tudok.

E: Az elkövetett kárra vonatkozólag van valami nyilatkozata?

L: Már két nyilatkozatot tettem, erre nézve s mindkettőt most is fentartom. Kérem kihallgatásomnak ezuttali mellőzését, mert odahaza nem voltam s így nyilatkozatot sem tehetek.

E: Minő kárt követtek el a tüntetők?

L: Ha jól emlékszem, 29 redőt, ablak kár nem történt, mivel azok ellettek távolítva. Egy ablakráma ki lett feszítve, a kapu betörve. Ez a kár. A nép a tüntetés alkalmával beakart a betört ajtón zudulni, azonban a rendőrök utját állották. A kárt megbecsülni már nem tudja.

E: Kik követték el a szeminárium előtti tüntetést?

L: Nem tud semmit erre vonatkozólag, gyanusítani pedig senkit sem akar.

E: Kívánja-e a tettesek megbüntetését?

L: Ő megbocsájt s nem követeli vádlottak megbüntetését, csupán megjavulásukat óhajtja.

Wella Pál vallomása.

Wella Pál vallomását — mivel meg nem jelent — felolvasták. E szerint neki háza nincs s így kártérítést nem követel. A tüntetésen részt vettek közül megnevezni nem tud senkit. Hallotta ugyan, hogy a tüntető tömeg vezére Bercsey György volt, s fültanuja volt Bercseynek a tömeg általi éljenzésének is. Egyebet nem tud.

Pakalla Tamás panasza.

Elnök: Főtisztelendőséged ellen is történt kártétel?

P: Az ablakokat betörték, lefeszítették s így a kára mintegy 60 frtra tehető. Ezenkívül 3 ablakról a függőnyt letépték és egy tükört betörték.

E: Tehát összesen mennyire becsüli a kárt.

P: Az egyházén kívül 90 frt.

E: Tudja-e a kárt számlálással igazolni?

P: Nem tudja.

E: Tudomása van-e rólla, hogy kik követték el a tüntetést.

P: Közvetlen tudomása nincs, csakis egyikről, másíkról hallott beszélni.

E: Kéri-e vádlottak megbüntetését.

P: Kéri, a kártérítéssel együtt.

Pável Mihály képviselője.

Ezután Ciceronescu Sámuel, Pável Mihály g. kath. püspök képviselőjét hallgatták ki. Elnök kérdéseire a következőket adta elő:

E: Minő lehet a kártétel.

C: Az összes aklakok, roletták s több butor darab lett megrongálva s így a kár legalább 300 frtra tehető.

E. Számlával tudja-e ezt igazolni?

C. Nincs kezénél, hanem rövid idő alatt beszolgáltatja azokat a törvénytörések kezeihez.

E. Közvetlen tudomással bír arról, hogy kik vitték véghez a rombolást?

C. Nincs tudomásom róla.

E. Előzőleg volt-e tudomása arról, hogy tüntetés készül oláhok ellen?

C. A helybeli hírlapok vezércikkjei sejtetni engedték, sőt egyesek figyelmeztették erre. Ő erre a rendőrséget értesítette, de ott mosolyogva fogadták az értesítést s biztosították, hogy nem lesz semmi baj.

E. Személyesen jelent e meg ön a rendőrségnél?

C. Nem.

E. Honnét tudja ön akkor a főkapitány nyilatkozatát?

C. Az inas mondta.

E. Számlát mindenről tud-e adni.

C. Mindenről van még csak a javításokról nincs. Be ad majd egy felszámítást s kéri a kártevők megbüntetését és a kár megtérítését.

A halott vallomása.

Márkus Miklós vallomása, ki már időközben meghalt felolvastatott, melyben előadja, hogy neki Moldován András rendőr mondta, hogy többen ellettek tartóztatva. A vezér Sas Ede hírlapíró volt. Másnap Márkus Miklós, megszóllította Sas s mutatta neki a rombolást. Sas megbotránkozását fejezte ki, a barbarizmus felett. Csora György mondta neki, Bercei egy kert utczai vendéglőből jött ki. Vall még a Szabó r. biztosnak átadott, előzőleg elveszett jelentéséről is.

Pál, g. kath. tanító.

Szintén nem jelent meg s így a vizsgáló bíró előtt tett vallomását olvasták fel. *E.* szerint, neki kára nincs, mivel nem saját házában lakik. A tüntetés lefolyására vonatkozólag előadja, hogy hallomása szerint, D év a l d kereskedelmi akadémiái tanuló és Sas Ede vezette az utcájukon végig menő csapatot, hivatozik Andrányai cégé üzletvezetőjére, ki ezt tudni fogja, mert a boltban beszélgettek és Sipos Orbán, továbbá Bercei y t emlegették a tüntetés rendezésével. Közben hallotta emlegetni a Weisz Izidor nevet is. Ő Sarkadyt megbizta, hogy jelentse be ez esetet. Hallotta még beszélni, hogy Bercei elküldött az iparosokhoz és felhívta őket, hogy ez nap este engedjék el a tanulókat tüntetni. Hallotta még a tüntetés után a K u t a s y Lajos és F e h é r Dezső nevet is emlegetni.

Zigre Miklós panasza.

Elnök: Tud-e valamit a tüntetés lefolyásáról?

Z. Csak este 9 órakor érkeztem haza, s láttam, hogy az összes, ablakredők le vannak verve. A szalonnán, több butor darab lett szétzúzva.

E. Mennyi a kára?

Z. 139 frt. 50 krajczárra tehető.

E. A felszámítást bemutatja-e, vagy esküvel bizonyítja be a kárt?

Z. Hajlandó esküvel igazolni.

E. Tud-e megnevezni olyanokat, kik a tüntetésen részt vettek?

Z. Közvetlen tudomása nincs, csakis közvetett tudomása van hogy előzőleg már megbeszélés tárgyát képezte a tüntetés. Hivatkozik több tanura, különösen rendőrökre, kik bizonytalán többet megfognak nevezni.

E. Azon előadása, hogy csupán oláh emberek ablakait verték be, talán tévedésen alapul.

Z. A tévedés az elkövetésnél volt. (Zajos derűtség).

E. Kéri-e vádlottak megbüntetését s a kártérítést.

Z. Kéri.

Papp Coriolán.

Elnök: Ügyvéd ur ellen is követtek el tüntetést.

P. Neki csak a czimtabláját vitték el s az 5 frtjába került. Más kára nincs. Közvetve nem hallott semmit, így senkit nem is gyanusíthat. Öt forint erejéig kártérítést követel.

Erdély József kihallgatása.

Elnök felszólítására Erdély a következőket adta elő:

Hogy miként történt a tüntetés, nem tudja előadni, mivel nem volt Váradon. Mikor hazatért, már akkor ablakát összeverve találta. Szobájában 4 téglát talált »Knapp« felirattal s több Körös követ. A rendőrség 500 frtra tette a kárt, azonban ő számlákkal igazolja, hogy 244 frt. A számlát bemutatja s kéri annak megítélését. Előadja még, hogy ő nem akarta elhinni, hogy csakugyan betörnek lakására, ezért nem volt elővigyázó. Kéri a tettesek megbüntetését.

Kis Döme vádja.

E. Az ön kárára is fordult elő tüntetés?

K. Három redőt letörték, de ekkor nem voltam othol. A fehér papok előtt csoportosultak a tüntetők. Itt kérdezték, hol lakik Kis Döme. Fehérváryval beszéltem ekkor, ki hogy a házát meg nem támadják revolvért vett elő. A ház elé érve egy tüntető indítványozta, hogy dobáljunk. Fejérváry erre kilőtt, mire a tüntetők szétoszlottak. A csoportulás előtt, láttam Sas Edét, ki Fehér Dezsőt kereste, hogy aztán hová lett, nem tudom, s így láttam, Mesztor lakása felé ment.

E. A csoport közt Sas Ede is ott volt.

K. Nem tudom. Eltűnté után nem látott többé semmit, csak ablakveréshez hasonló zűrejt hallott, több helyen.

E. A csoportban senkit sem irnak fel.

K. Senkit.

E. Felszámítja-e a kárt?

K. A házigazda fizeti, azonban kérem a tettesek megbüntetését.

Ügyész. Fehérvári saját ablakából lőtt-e ki.

K. Igen.

A népszerűvé vált Búna.

Elnök: Minő kárt tettek önénél?

B. Dupla ablakaimat s a spalétokat törték össze.

E. A szobában történt e kár.

B. Nem, semmi.

E. Mennyi a kára?

B. Nincs károm, mert e naptól kezdve hitsorsosaim a legnagyobb tiszteletben tartanak, de a megsértett jogrend érdekében kérem a vádlottak megbüntetését. Zigre vallomására előadja, hogy csak azon magyarok házaát illetve ablakait zúzták be, kik oláh házában laknak.

Mihucz vallomása.

Mihucz vádló nem jelent meg. De a vizsgáló bíró előtt kijelentette, hogy neki alig van kára. Egy tükör, néhány butordarab az egész a többi az egyház fizeti s az egyház kára 100 forint. Kártérítést a maga részéről nem kíván. Több okmányt is elvittek a tüntetők s ezt a görög keleti intézet előtt találták meg összetépvé.

Marozsán Demeter kihallgatása.

E. Minő nagy a kára?

M. 5 ablak, redők, ablakpárnák, szobrok, szobabeli butorok lettek összerongálva.

E. Ez mind a tisztelendő ur kára?

M. Egyrésze az én károm.

E. Mennyi az egyház kára?

M. Az iskoláé 250 frt. Ezt az iskola keze-lőség számlákkal fogja igazolni. Az én károm 80 frt. s ezt esküvel kész vagyok igazolni.

E. Mit tud a tüntetésre vonatkozólag?

M. 9—11 óráig folytonos támadásoknak voltunk kitéve. Másnap behívtam Sas Edét, ki házuk előtt ment el s ez megütközéssel látta a pusztítást s azt mondta, hogy ilyen támadásra nem voltak elkészülve Egyebet nem tud.

Ügyész: Sas ugy nyilatkozott, hogy szavából kivehető volt-e, hogy ő is tüntető volt?

M. Igen. Meglátta a szobában levő tégladarabokat és azt mondta, hogy nem gondoltunk, vagyis — már nem emlékszem erre.

E. Azt adta elő első vallomásában, hogy annak adott Sas kifejezést, hogy ilyen nagy mérvű tüntetésre nem volt elkészülve, csak kisebb rendű tüntetést vártak, hogy valjon rendezője volt e Sas a tüntetésnek.

M. Ugy vette ki, hogy Sas is benne volt.

E. Miből vette ki?

M. Abból, hogy: nem voltunk elkészülve.

E. Ez nem ugy volt!

M. Nem emlékszem a szavakra.

Hegyesi: Az nem a hírlapírói működésére vonatkozólag mondta-e ezt Sas E.!

M. Nem tudja.

Varju (Csóra) György.

E. Minő az ön kára?

V. 30 frt, ez sem az ő személyes kára

E. Közvetlen tudomása volt-e a tüntetésről?

V. Nem volt semmi tudomása.

Mikor Bercei y t vezetőként emlegetni hallotta, kételkedve fogadta e hirt.

E. Kéri a kártérítést és vádlottak megbüntetését?

V. Kéri.

Ezután felolvasták *Fenesi Imre* vallomását, mely annyiból áll, hogy kára nincs s arról hogy követték el a tüntetést, nincs róla tudomása.

A »Vultnru« szerkesztője.

E. Minő kára történt?

Ardelean: Mintegy 15—20 ablaka tört össze. A szobája is tele volt kövel.

E. Behatoltak-e a szobába?

A. Hogy nem csokolózási szándékból jöttek oda, az bizonyos. (Derűtség.)

E. Rendre utasítja a tanut s felszólítja, hogy a kérdésre feleljen.

A. Behatoltak, ezt igazolja a szobában maradt eltört balta is.

E. Csak fokos volt.

A. Előadja még, hogy egy nyomdász inas miként kiabálta, hogy a gazda nincs othol. Végül kéri a kártérítést s a tettesek megbüntetését.

Ezután a jelen nem levő *Bókis Illés* vallomását olvasták fel. A nevezettnek 4 ablakát törték be s a kárt számlákkal igazolja. A tüntetés elkövetésével senkit sem gyanusít.

Török Jánosné:

Előadja, hogy a tüntetésből a betört ablakok s széttépett függönyök után 16 forint kára volt. Buna János házában lakott. Kéri a számlájára elkövetett kár megtérítését.

Duma Flórián vádja.

E. Volt-e kára a tüntetésből?

D. Volt. Ablak betörés, szoba butorokban stb., mely a károknak megtérítését kéri.

E. Volt-e a tüntetésről közvetlen tudomása?

D. Nem volt, azonban a kára megtérítése mellett, még a tettesek megbüntetését is kéri.

Gróza János vádló

a következőket adta elő:

G. A Miklós intézetben, melynek igazgatója volt, betegem feküdt. Ezalatt 1/2, 11 felé, 8 ablakot betörték, 96 füvegtáblával, továbbá 4 lepedőt elvittek. Értéke 200 forint volt. Saját kára 50 frtot tesz ki. Nyugták a gondnoknál vannak s most nem tudja kimutatni.

E. A tüntetésre vonatkozólag mit tud?

G. Ő nem tud semmit, erre nézve ő csak az Isten segítségével menekült meg a házból, betegem, kéri a tettesek megbüntetését.

Fassie Sándor,

nem jelent meg s így a vizsgálat alkalmával tett vallomását olvasták fel. *E.* szerint 60 frt kára van. Ő ez eset alkalmával színházban volt s hazaérve látta a rombolást. Nővére lába megsebesült, ő azonban panaszt tenni nem kíván erről. Aklakait Ekker József kereskedő segéd verte be.

Szintén nem jelent meg *N é m e t h y* Jánosné, ki szintén kárt szenvedett. Buna ügyvédnél lakott, két ablakát betörték. Más kára nincs. Kára husz forint, igazolni tudja. Megítélését továbbá a tettesek megbüntetését kéri.

Blau Sámuel.

Ablakai betörték, 2—3 frt, az egész kára. Tíz forintra volt becsülve. Több kárt nem szenvedett. A tüntetők közül senkit sem ismert meg.

Goldis János vallomása.

E. Van-e szintén kára?

G. 200 frtra rug, de e kár nagyobb részt az egyházzé. S kéri ennek megítélését.

E. Kik követték el e kárt?

G. Nem tudja. Ő éppen Bihar-Füredről jött haza. Lefeküdt s ekkor kezdődött a tüntetés, s csak a katonaság jöttkor hagytak neki nyugtot. Azonban csak a következő napon volt meg-

akadva, mert a rendőrségtől hiába kért segílyt nem adtak neki s egész nap suhanczok másztak fel az ablakára és gunyolták, kövecsekkel hajigáltak a szobába. Káros a törvényszék belátására bizza a tettesek meg, vagy meg nem büntetését.

Végül még hátra volt a kihallgatása.

Papp Józsefnek.

E: Van-e önnek kára?

P: Két ablak, egyéb nincs. Kárát nem igazolja, sem a panaszos megbüntetését nem kívánja.

Kárhoztatja a kapitányi hivatalt is, mert nem próbálta megakadályozni a tüntetést.

Ügyész, kéri Németh Jánosné, Duma Florián, Kiss D. Varju (Csóra) György, Ardeleán Jusztin meghitelesítését.

Dr. Váradi, ellenzi a meghitelítést.

A törvényszék határozat hozatal végett vizsgálta. A tanácskozás eredményéhez képest a vádlottat a törvényszék megeskette.

A vádlottak kihallgatása.

Ezután a vádlottak kihallgatása vette kezdetét. Első rendű vádlott:

Bercsey György.

A következőket adta elő:

E: Bercsey ur azzal van vádolva, hogy tüntetést rendezett, a gör. kath. püspök és a váradi román ajku lakosok ellen.

V: Hazugságnak nyilvánítja.

E: Felszólítja vádlottat, hogy használjon más kifejezéseket. Tehát állítása szerint nem felel meg ez állítás a valóságnak?

V: Nem!

E: Ekkor nap az ipartestület helyiségében, volt-e valami gyűlés?

V: Reggel 6 Kiss Dávid kereskedőnél látta a lapokat s mindegyik lap Pável ellen ezikkedett. Egy munkás lap szerint ez ügybe már a kormány is beleavatkozott.

Félelmet keltett ez benne, mivel a püspök ellen már meg volt a munkások szívében a gyűlölet, egy építkezésből kifolyólag, melynél a püspök csak idegen munkásokat alkalmazott. Ekkor elment Kálmán Józsefhez és megállapodtak abban, hogy az iparos kör helyiségében tanácskozást tartanak a netaláni kellemetlenségek elkerülése végett. Gyűlést hívtak egybe, melyen elhatározták, hogy egy feliratot fogalmaznak br. Dóri József akkori főispánhoz s felkérlik őt, mint a kormány megbízottját a közbelépésre.

Két ember kivételével valamennyien aláírták.

De ez iratra már nem volt szükség. Ugyanis este egy kert utcái vendéglőben ült feleségével, mellette egy asztalnál több uri ember ült. Ezek később távoztak s távozásuk után jött egy fiatal ember, ki tudtul adá neki, hogy a kispiacon tüntetnek.

Feleségét ott hagyva távozott, ekkor a kispiacon ment. Csodálkozott a csöcselék népében, kik a piacon abezugoltak. Időközben jött Rimler főkapitány is. A vendéglőben levő urak igazolják, hogy ő nyugodtan ült, mit sem tudva az esetről. Rimler megjelenésekor a tömeg éljenezni kezdte, de ő korántsem folyt be a tüntetésbe.

E: A lapokban tudtával nem volt semmi még a tüntetésről. Hogy történt az?

V: Már ekkor lehetett sejteni a bekövetkező tüntetést, hiszen így írtak a lapok is s a kedélyek oly izgatottak voltak, hogy minden perczen várható volt a demonstráció kitörése.

E: Miért jelentette a nevezett mesterlegény a tüntetést önnek?

V: Mert ő az iparosok vezetője. A nevezett fiatal ember, hogy iparos volt-e, nem tudja biztosan.

E: Arra van tanu, aki azt igazolja, hogy az első hajítást Bercsey tette, abezug Pável kiáltással, ezután következett a rombolás.

V: Mikor ő kiment, mert minden be volt törve.

E: A tanuk állítása szerint azon a helyen, hová őn állítólag egy tintás üveget hajított, tényleg volt egy tinta folt.

V: Tagadja.

E: Ilyen tintás üveget küldött az iparosoknak.

V: Nincs róla tudomása.

E: A festőket pedig festékért szólította fel.

V: Erről sincs tudomása.

E: Arra nézve is terhelő körülmény van, hogy mint az ipartestület elnöke, felszólította az iparosokat, hogy tanulóikat este bocsássák el tüntetni.

V: Erre nem emlékszik.

E: Azon a napon mondta-e valakinek, hogy tüntetés lesz s hogy vegyenek részt?

V: Nem emlékszik.

Védő: Mi volt a főispánnak irt feliratban?

Vádlott: Hogy a főispán szólítsa fel Pávelt nyilatkozat végett.

E: A vizsgálat során azt adta elő, hogy Bercsey ur is abezugolt?

V: Lehet, hogy ez így történt, mert halátszólag nem tartott volna velük, ellene fordultak volna.

E: Azt mondta ön: »eleget tettem hazafiúi kötelességemnek«?

V: Nem mondtam.

Vádlott Sas Ede kihallgatása.

E: A csoportosulásban mint izgató és tüntető ön is ott volt?

V: A rendezésbe be nem folyt csak mint hírlapíró azon kötelességszerűen vett részt.

E: Honnét ment a tüntetéshez?

V: Fehér Dezső kollegájával a Rózsabokorba ment vacsorázni. Itt hallotta a tüntetést és ment megnézni Fehérrel.

Bement a kioszkba és ott többekkel beszélgetett. A kis hid körül a tömeg őt vállaira vette, daczára tiltakozásának.

E: Miért?

V: Nem emlékszik. De úgy gondolja, hogy egy hazafias pohárkicszöntő eredménye volt.

E: Emlékszik-e arra, hogy Grunzó cigánybandájától egy trombitát kért?

V: Nem emlékszik.

E: Beszédet tartott-e a néphez?

V: Nem tartott.

R: Emlékszik-e, hogy a Fehérváry háza előtt, Kis Dömével találkozott?

V: Igen.

E: A »Nagyvárad« 9-én megjelent számában jelezve volt, hogy este tüntetés lesz?

V: A kérdéses cikket Kálmán József írta közös megállapodás folytán, de a tüntetésre vonatkozólag, abban mi sem volt.

E: Hány órakor ment ön, a szerkesztőségbe.

V: 10 órakor.

E: Azon a napon, beszélt-e ön a színházban Balogh Dömével?

V: Nem!

Fehér Dezső vallomása.

E: Részt vett-e ön a tüntetésben?

V: Ott volt Sással a Rózsabokorban s itt értesült róla, ha jól emlékszik, a pinczér mondta. Sással kocsiro ugráltak, kimentek a piacra és ott végig nézték a lefolyást. Itt elvesztették egymást. Ő egy katonavárosba induló tömeggel ment a nagypiaczig, innen bement a szerkesztőségbe megírni a dolgot. A redakcióban ismét csörömpölést halott, ekkor tüntettek Goldis előtt, ennyit hallott.

E: A görög kath. iskola beverésénél nem volt jelen?

V: Nem.

E: A tüntetést megelőző napon beszélt ön Balogh Dömével?

V: Baloghal jó viszonyban volt. A tüntetésről hallott egyet-mást s tudván, hogy Balogh oláh, kötődöt vele, sőt azt mondta neki, hogy hozd el a lakóidat is a püspököd ablaka alá, hogy nagyobb baj ne legyen. Jól tudta, hogy Balogh lakói csesdörök.

E: Emlékszik a »Nagyvárad«-nak a tüntetést megelőző napi cikkére.

V: Emlékszik. Nem hozott olyan dolgot, mely a tüntetést jelzi.

E: Mért vettek mindketten részt mint hírlapírók, hiszen azt egy ember is megtehetné volna?

V: Nagy tért egy tudósító nem láthat be egészen.

E: Az egész szerkesztőség ott volt?

V: Nem csak ketten.

Riegel József.

Előadja, hogy őt a rendőrök megfogták, bár a Korona kávéházon nem volt tul sem.

Lédig tagadja, hogy ő mint tüntető vett részt. Fassiehoz szaladt, de már késő volt, a tömeg teljes erővel dühöngött.

E: Hiszen ön volt az, ki figyelmeztette a rendőrt, hogy ne akadályozza meg a tüntetést.

V: Nem emlékszik erre.

Szücs István: Nem vett részt a tüntetésben. Annnyiban részt vett, hogy ő is ott volt, ahol az egész város, hajigálni rá sem ért, mert munkája után kalletett nézni.

Halász Lajos.

A tüntetésben nem vett részt, a csoport után, mint hírlapíró kocsin ment.

E: Egy rendőrbiztos felismerte önt, hogy hajigált.

V: Részt vett a szemináriumnál, de ott sem vett részt sőt őt is meghajigálták.

Féder Samu: Kint volt az utcán, de nem vett részt a tüntetésben.

E: Egy biztos látta önt is, hogy hajigált.

V: Nem emlékszik.

Schneider János, részvevő nem volt. Ott meg is fogták mégis. Akkor zárták be az üzletet, mikor kiment, elfogták.

E: Ön másnap panaszkodott, hogy fáj a keze a sok hajigálástól.

V: Ez másnap történt s nem azért fáj a keze, mert sokat hajigált, hanem mert a huszárok megkardlapozták.

Fráter Gyula: Ő csak nézte s mikor jött Szabó biztos, távozásra szólítván fel, ő eltávozott.

E: A rendőrségnél beismerte, hogy hajított.

V: Nem emlékszik.

E: Látott ön valakit a tömegben hajigálni?

V: Senkit sem ismert fel.

Kihallgatták még ezután Gencs Jánost, Klein Ármint és Vidosics Józsefet, de mindannyian tagadásban vannak.

Aki semmire sem emlékszik.

E: Augusztus 9-én ön járt felszólítással az iparosoknál?

V: Nem emlékszik.

E: Értesítést vitt az iparosokhoz, hogy jelenjenek meg a tüntetésen.

V: Nem emlékszik.

Védő: Nem emlékszik-e, hogy Sarkady vagy Bercsey az nap küldte valahova?

V: Nem emlékszik.

Bercsey: Kéri megkérdezni, hogy nem ő járta-e fel a képviselő tagokat.

E: Vádlott semmire sem emlékszik.

Kutasy István.

E: Ott volt-e ön a tüntetésen?

V: Nem!

E: Látták önt!

V: Nem láthattak. Azt állítja, hogy látta a tüntetők közt Fehért és Sast. De ő a tüntetésben részt nem vett.

Rittig Jakab: Szintén tagadja, a tüntetésben való részvételt.

E: Ön a szemináriumnál is ott volt?

V: Nem voltam!

Vidosits Gyula vallomása.

Vidosits Gyula hírlapíró, aki mint tanu volt előbb beidéve, azzal lett vádolva, hogy jelen volt a tüntetésnél.

Elnök: Ott volt a tüntetésnél?

V: Mint hírlapíró jelen voltam a Szent-László-téren, egész addig mig a katonaság megérkezett.

E: Részt vett a tüntetésben?

V: Nem. A rendőri kordonon belül voltam. E tekintetben hivatkoztam Rimler Károly főkapitányra, akivel beszéltem is ott; de ő, mint hallom, erre már nem emlékszik. Kérem e tekintetben Szabó G., Mandel F. és Kápolnay Gy. rendőrbiztosokat kikérdezni.

E: Más helyen volt a tüntetésnél?

V: Sehol, csak a Szent-László-téren.

Kihallgatásnál még Pál Istvánt, Szilágyi

Lajost, kit a rendőrök akkor éjjel el is fogtak, Horváth Jánost, Kira Istvánt és Heizer Ferenczet, kik mindannyian tagado állást foglaltak el. Azonban mind Bercsey és Sas vezetését igazolták. A vádlottak kihallgatása után megkezdődött,

a tanúk

kihallgatása, kik a következőképpen vallottak:

Moldován András,

rendőr előadja, hogy felismerte Bercseyt a tüntetők közt, de arra nem emlékszik, hogy a nevezett hajigált-e. Bő felvilágosítást nyújt a nevezett a tüntetés lefolyásával is.

Vaday Mihály.

Szintén Bercsey és Sas ellen vallott s megerősítette azt is, hogy egy újságíró a cigányoktól trombitát kért. A nevezett hírlapíró már felismerni nem tudja, nevét pedig elfelejtette. Azt állítja, hogy mikor ő kiment s piacra, már be voltak törve az ablakok.

Mandel Ferencz

rendőrbiztos, ki a tüntetéshez ki volt vezényelve. A főkapitány előadta akkor délelőtt, hogy már neki is tudomása van a tüntetésről s hogy megteszi a kellő lépéseket. Ekkor kimentek a kispiacra, hol már ekkor a tömeg össze volt gyűlve, de szétosztatására karhatalmat nem használtak. Nem hitték, hogy olyan nagy tüntetés lesz, csak mikor már a közápor hullott. Bercseyt nem látta hajitni, azonban Sas hazafias szavaltat tartott. Körülfogta a néptömeg Sas Edét és a levegőbe emelte. A rendőrök kevesen voltak s így mit sem tehettek. Ekkor a tömeg csoportra oszlott. A vizsgálat során előadott azt az állítását, hogy egy ily csoportot Halász Lajos hírlapíró vezetett, tévedésnek minősíti.

Szabó János

rendőrbiztos előadja, hogy Rimler felszólította őket előkészültre. Több biztos kiment este a piacra posztolni s később kijött Rimier Károly főkapitány is. A tömeg felszólításukra szét nem oszlott. Bercsey a néphez következőképpen beszélt: »Tegyük eleget hazafiúi kötelességünknek!« ekkor dobáltak, mely után azt mondta: »tehát eleget tettünk hazafiúi kötelességünknek, mehetünk.«

Sas Ede szintén beszédet tartott a tömeghez saját szavai szerint: »az oláh árulók« letiprására buzdította. Sas jókedvében volt, a vállra emelés ellen sem tiltakozott. Ő Sastól mintegy 25 lépésre állott s minden szavát tisztán hallotta.

Kihallgatták még Hlatky Györgyöt, Balogh Jánost és Kis Pétert, kik mindnyájan terhelő adatokat hoztak felszínre. Mely után elnök az ülést, az idő előrehaladottsága miatt bezárta.

I R O D A L O M.

— „A kath. papok naptára és névtára“ szerkesztését és kiadását Mészáros Kálmán sz. ferenczrendi áldozártól átvette Schmiedt Ferencz, a »Lelki Házi Kincstár« szerkesztője. A naptár a rom., gör. kath. és a magyarországi szerzetes papság, nemkülönben a nevesebb bpesti kath. orvosok, ügyvédek gyógyszerészek, kereskedők és iparosok név és címtárát fogja tartalmazni. A megrendelések eszerint Schmiedt Ferencz erzsébetvárosi káplánhoz intézendők. Budapest, VII., Szegényháztér 8. szám.

— A keresztény vallás a nő méltóságának alapja. Az ezeréves magyar haza leányaihoz. E czimen karácsvai Pák Emil, nagyváradi hitoktató, igen alkalomszerű füzetet bocsátott közre, melyben a nőemancipáció tulhajtott tanaival szemben a való női méltóság igaz alapját vonzó módon mutatja ki és a női nemmes hivatásnak oly tág tért nyit, melynek betöltése a nőből angyalt varázsol, holott a modern nő-emancipátorok csak köznapi munkást akarnak belőle csinálni.

SZINHÁZ.

A királyné dragonyosa.

— Première. —

A mai premierre nagy közönség előtt folyt le s a darab mindvégig le tudta kötni a figyelmet. Gratulálunk Megyeri igazgatónak eszerencsés gondolatért. Gyönyörű zenéje, s a darab változatos tartalma nagy élvezetet nyújtott. A szegény kőmives inas Sedain szereti Rózsát, de szerencsétlenségére csinos nagyon s a grófné is megszereti, a büszke, Bellardoise. Ezért vetélytársa, a dragonyos kapitány (Kassay) besoroztatja dragonyosnak. A szeretők elválnak, Rózsa hű marad a szegény kőmiveshez s elűldözik hazulról. Így találkozik ismét a szeretett Sedainnel, a ki egy komédiás truppal, álruhában jött keresztül az ellenséges táborban, hogy a győzelem hírére a fővezérnek megvigye. Sedain eljut küldetése helyére, átadja a levelet, melyben a hivatalos jelentés van arról, hogy ő volt az első a sánczon, s most már megnyeri a hű Rózsa kezét.

Forrai Ferike Sedaine szerepében rendkívül kellemes jelenség volt s első megjelenéstől fogva megnyerte a közönség osztatlan tetszését. Bájos hangjával minden egyes énekszámában tetszést aratott. A komédiások között és a korcsmai jelenetben a legjobb volt.

Kitűnő pártnerre volt Lányi Edit (Rózsa) az ő ismert kellemes hangjával. A férfiak közül Vendrey vált ki, a ki jóízű humorával mindvégig derűtségben tartotta a házat. Jeles alakítás volt még Kassay dragonyos kapitánya. Előkelő katona volt, s csengő férfias hangjával kiváló volt. A többi szereplők is jók voltak, úgy a kar is otthoniasan mozgott s összhangzatos kórust nyújtott.

Ámon Margit föllépte. Ma a Bányamester — e szép zenéjű operette — kerül színre, Nelly szerepében Ámon Margit — végzett színképezdei növendék — városunk születtje mutatkozik be a váradi közönségnek. A kisasszonynak ez lesz első nyilvános szereplése. A színház látogatók nagy érdeklődéssel várják a mai előadást, a minek tanubizonyossága az, hogy már tegnap igen sok jegy kelt el a pénztárnál. A többi főbb szerepeket: a gróf kisasszonyt — S. Áldor Juliska, Elfridet Kanta y Teréz, Bobettet — Béres Mariska, Zvack-bányaigazgatót Vendrei, Boderik herceget — Mezey, Martint — a bányamestert — Kassay, Tsidát és Duselt — Levey, és Vank, Strobl fogadást Török K. játszák.

Megyeri Dezső igazgató igen sok újdonságot szerzett az utóbbi időben, s így a színi-évd hátralevő részében igen érdekes műsorra van kilátásunk, annyival is inkább, mert bizonyára e mellett még nevezetesebb vendégszereplések is lesznek.

Igazságszolgáltatás.

Szerzői jog bitorlása. A »Jókai« című »szépirodalmi« lap közzétette Kóbor Tamásnak egy kis novelláját, a szerző nevének kiírásával ugyan, de annak megemlítése nélkül, hogy azt Kóbor Tamásnak »Aszfalt« című kötetéből ollotta ki. Az író, aki nem akart a kérdéses lap munkatársaként szerepelni, Füredi Mór dr. ügyvéd utján szerzői jog bitorlása miatt pört indított Keleti Ó. Lajos, a »Jókai« lap szerkesztője ellen. A pörben Eötvös Károly, a panaszolt képviselője azzal védekezett, hogy a szerkesztőnek jogában állott egy új novella-kötetből mutatványt közölni, s ő eleget tett kötelességének, mikor a szerző nevének kiírta lapjába. Minthogy azonban a Jókai Mór elnöklelte alatt álló szerzői jogi szakértő-bizottság, Falk Miksa referálása alapján azt a véleményt nyilvánította, hogy átvett közleményeknél a forrást pontosan meg kell jelölni, a budapesti törvényszék vétkesnek nyilvánította Keletit s őt 20 forint pénzbüntetésre és 128 forintnyi perköltség fizetésére ítélte. Keleti felebbezett, de a törvényszék ítéletét helybenhagyta most a királyi tábla is.

REGENY-CSARNOK.

A szökött leány.

— Elbeszélés. —

Írta: Kincs István.

Ő nyújtson valakinek segítyt, valakinek szüksége van az ő támogatására! De kinek? Hogy védhetne ő mást, mikor tehetetlennek érzi magát a maga balsorsával szemben? Gépiesen kezdte rázni szép fürtös fejét.

— Emilia, — szólalt meg a fiatalember újból remélem, nem csalatkozom. Megigéri, a mit kértem?

— De kinek nyújthatnék én támaszt? — Kérdé a szenvedő szív lemondásával.

— Zsófinak — volt a válasz.

A leány meglepetve nézett Bélára. Nem értette ezt az embert.

Vársanyi fölfogta ezt a pillantást és sietett kimagyarázni magát.

— Hallgason meg, Emilia, s azután ítéljen, mondá meghatott hangon. — Van egy nő, kit egy ember szerelmével üldöz szüntelen, nyomról nyomra követi, míg ez fut előle, mint a sebzett őz a farkas elől. S e nő magára van hagyatva, egyedül magára a becsületéért vivandó kétségbeesett küzdelemben. Ajka hallgatásra van kárhoztatva. Van férje, de karja gyenge, hogy szenytelen nevének megvédelmezze. Van még egy lény a házban, de annak meg tört dőf a szívébe, ha panaszos nyelvére veszi annak a méltatlannak a nevének. S szegény nő élete hasonlít a csónakoshoz, ki vízbeejtve evezőjét a folyam habjaira bizza magát. Csendes ring alá a jármű, halad, folyton halad, de halad akkor is, mikor egy közeli vires vészhozó zubogása már előre kirdeti az örvényt, melyből szabadulás nem létezik.

Emilia ez elbeszélés hatása alatt tétovázó tekintetét hol Bélán, hol meg a nyitott ablakon keresztül az égen futó fellegeken jártatta. Szegénynek keble magasan hullámzott. Szívében vihar támadt. S a tornyosuló hullámok egész testében megremegették.

Jobb kezét önkénytelen ököltre szoritotta. A mit ez a nő kétségbeesésében tehetett — folytatá a fiatalember — annyi volt mindössze, hogy kellemre vetette magát s összetett kézzel, zokogó ajakkal engem, bátyját kérte, hogy legyek védőangyala. Emilia, kegyed tanuja volt e jelenetnek. Láttam, szíve megindult, pedig csak a végét látta. Hallott volna mindent s tudom, szeme nem maradt volna szárazon.

— Én védjem az ellen az ember ellen! — vette föl Béla rövid szünet után ismét a szót — de hogyan? fegyverrel toroljam meg ez ember merészségét? Nem szeretem, hiszen ő engem nem bántott. Hugom el nem bukott. Küzd, a meddig küzdeni tud. De a küzdelemben gyámolításra szorul. Védnem kellene őt, mint a kertész virágjait védi az ősz hervaszó szele ellen. Éjjelre beviszi a melegházba s nappal ismét a sugárra teszi. Oldalánál kellene állnom folyton. De nem tehetem.

— Engem hivatásom másfelé szólít.

— De ha én nem is lehetek mellette, oldalán lehet egy sokat szenvedett kebel. Hiszen érdekében fekszik atyjának becsülete, saját szívének megnyugvása forog koczkan, s a mellett a szenvedő a küzdőt nem hagyja el soha. Ugyebár, Emilia, ön se hagyja őt?

— Az égre, nem! Zsófi, megvédelek! — kiáltott lázasan remegő hangon. Szemei elborultak. Egy pillanat alatt átélte a közelmúlt összes megpróbáltatásait. Behegedt sebei mind megújra fölszakadtak. Hanem eddig ha fájt is neki a csalatkozás, lelkiismerete nem tehetett neki szemrehányást. Szíve tiszta volt mint a sima tó tükre, melyben éjszakákon a méla hold fürdik. S most az a lelkiismeret kezdte fölemelni szavát. Vádolta, sujtó vádakkal illette.

Igazságtalan volt mostohája irányában. Szíve elszorult a gondolatra, hogy ő az ártatlant elítélte.

Szegény Zsófi! mennyi keserűséget kellett éreznie akkor, mikor egy büntető istennő vilámló tekintetével elmondta neki a szigorú szavakat:

— Igen, én boldog leszek, — csak atyám ne legyen boldogtalan. (Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Az arany gyapjas rend és gr. Zichy Nándor.

Bécs, augusztus 12. (Saját tudósít. távir.) Az arany gyapjas-rend doyenje jelentést tett illetékes helyen arról a botrányos kihágásról, hogy gróf Zichy Nándort, az arany gyapjas-rend vitézét a szolgabírák s más hatósági személyek jelenlétében és segédlete mellett inzultálták a fölbérelt zsidó-liberális elemek; egyúttal értesítette róla az arany gyapjas-rend többi vitézeit, közölvén velük, mennyire elfajult Magyarországon a személyes szabadság és közrend, hogy egy arany gyapjas vitész sincsen megkímélve a legelvetemültebb inzultusoktól. A rend doyenje összegyűjtötte az összes magyarországi kormánypárti s zsidó-liberális ujságokat, melyek ama durva kihágást még dicsőítik is, és egyúttal be fogja mutatni illető helyen.

Mária Dorottya főhercegnő és vőlegénye.

Budapest, aug. 12. (Saját tud. táv.) Mária Dorottya főhercegnő és vőlegénye az orleansi herceg ma délelőtt ellátogatott Koller budapesti udvari fényképészhez, ahol közel két óra hosszat időztek. A fényképész 48 felvételt vett a fenséges párról, utcai toalettben, bál ruhában, külön-külön és együtt is. A főhercegnő kétféle, bál toalettben is levettette magát. Előbb kék selyemben, azután magos fehér atlatz-öltözékben.

A felvételek alatt igen érdekes megjegyzéseket tett a fenséges jegyepár. Így a herceg a többek közt megjegyezte tört magyarsággal, hogy nemsokára egészen megtanul magyarul. Különböztetve a herceg francziául meg németül beszélt, a főhercegnő pedig magyarul. A fenséges párnak rendkívül tetszett a királynak és Klotild főhercegnőnek elefánt csontra festett arcképe s általában rendkívül, megdicsérték a Kollernél látott fényképeket.

Tizezer részvényt nyilatkozat Zichy Nándor grófhhoz.

Budapest, aug. 12. (Saját tud. táv.) A távirat és posta naponként ezrével hozza a részvényt nyilatkozatokat az ország minden vidékéről, melyekhez az összes főváros tisztességez elemek csatlakoznak, amelyekben egyértelműleg elítélik a Zichy Nándor gróf ellen indított alávaló hajszát és amelyekben biztosítják a gróft a jobb érzésű elemek legmélyebb tiszteletéről s feltélen bizalmáról.

Hercegprimás Budapesten.

Budapest, augusztus 12. (Saját tud. táv.) Vaszary Kolos, bíboros s hercegprimás ma ide érkezett és augusztus végéig itt marad.

Fölösztatott kormánypárti gyűlés.

Beregszász, aug. 12. (Saját tud. táv.) Gulácsy Dezső kormánypárti képviselő ma tartotta beszámolóját, melyet a választók igen hidegen fogadtak; amikor a képviselő a polgári házasságot emlegette, a hallgatóság majdnem egyhangulag azt kiáltotta: »nem kell róla beszélni se!« Midőn pedig Gulácsy a választók bizalmát a jövőre is kérte, ezek nagy hangon kiáltották, hogy »nem kell!« — Beszámoló után Kopecsy plébános felszólalt s bizalmatlanságot szavazott a képviselőnek a választók nevében; mire valami Komlósi jegyző a szolgabíró szeme láttára s teljes passzivitása mellett inzultálta a plébánost. A választók rávetették magukat a merénylőre s darabokra tépték

volna, ha a szolgabíró föl nem oszlatja a gyűlést és védőszármányai alá nem veszi a merénylőt.

Politikai sokadalom Budapesten.

Budapest, aug. 12. (Saj. tud. táv.) A pártok vezérei majdnem teljes számmal ide érkeztek. Hir szerint Bánffy báró felajánlotta Apponyi Albert grófnak a belügyminiszteri tárczát s a jövő választások vezetését. Perczel Dezsőt a közigazgatási bíróság elnökévé nevezik ki. Ezzel szemben a radikális egyházpolitikuskok Csáky Albin grófot kívánják a miniszterelnöki székre. Erősen tartja magát a hir, hogy Apponyi Albert gróf kinevezése miniszterelnökké csak rövid idő kérdése.

Darányi miniszter a protestánsok állami segélyezéséről.

Budapest, aug. 12. (Saját tud. táv.) Darányi, földmivélsügyi miniszter a Komáromi református gondnoki installáczióján tartott beszédeben hangsúlyozta, hogy a protestáns felekezetek számára állandó összegben kell az állami segélyt megállapítani, nehogy ez a változó kormányok kedvtől függővé tétessék. A miniszternek eme nyilatkozatát politikai körökben a Bánffy-kormány hattudaiának tekintik.

Négyezer keresztény lemészároltatása.

Athén, aug. 12. (Saját tud. táv.) Heraklionban Kréta szigetén a törökök négyezer keresztényt lekasaboltak; a nőket pedig elhurcolták. A krétaiak Athénból segítséget kértek, különben vége a városnak.

Wlassics Bécsben.

Bécs, aug. 12. (Saját tudósítók táv.) A magyar közoktatásügyi miniszter, a ki Trenesenben s Árvában járt, egészen titokban ide érkezett s két napi tartózkodás után ma Budapestre utazott.

Hőség Észak-Amerikában.

New-York, aug. 11. (Saját tud. táv.) Itt s Chicagóban 85 személy meghalt a nagy hőségtől, több százan a kórházban fekszenek tőle.

KÖZGAZDASÁG.

Sertésbeviteli tilalom. Sertéseknek Svájcba való szállítását a svájci szövetségtanács megtiltotta; mindazonáltal a »Landwirt sihafts Departement« — a 60 kilogrammon felüli sertések szállítását esetről-esetre engedélyezheti, különféle feltételek mellett.

Az állat járványok ellen. Abauj-Torna vármegye köz. bizottsága megküldötte a földmivélsügyi miniszteriumhoz intézett felterjesztésének másolatát. A nagyszámban előforduló járványos esetek megállítására Abauj-Torna vármegye a földmiv. miniszteriumtól állat-orvosi segélyt kér. Ugyanis az ösztöndíjas állat-orvosi akadémiátvívők kik a korona uradalmakban vannak szolgáltatásra beosztva, kerületi állami állatorvos mellé lennének beosztandók. Pártolás végett megküldi a vármegye közigazgatási bizottságnak.

Terménytőzsde.

Budapest, auguszt. 12.	
B u z a tavaszra, bácskai	6.28
» tavaszra, északi	6.29
» szeptember-októberre, bácskai	6.68
» szept.-okt.-re északi	6.70
R o z s tavaszra bácskai	3.53
R o z s tavaszra, északi	3.55
T e n g e r i, június-júliusra, bácskai	0.—
» jun.-jul.-ra, északi	0.—
R e p c z e augusztus-szeptemberre, bácskai	10.60
» aug.-szept.re, északi	10.65

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. auguszt. 12.

Magyar aranyjáradék 4%	— — — —	122.—
Magyar koronajáradék	— — — —	99.25
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	— — — —	124.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	— — — —	101.75
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	— — — —	122.—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — — —	97.50
Itatmérési jog megváltási kötvény	— — — —	100.—
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	— — — —	97.—
Magyar nyereségy-sorsjegy-kölcsön	— — — —	133.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	— — — —	138.50
Osztrák járadék papírban	— — — —	101.50
Osztrák járadék ezüstben	— — — —	101.50
Osztrák járadék aranyban	— — — —	123.25
Osztrák korona járadék	— — — —	101.—
1860. osztrák államsorsjegyek	— — — —	145.50
Osztrák magyar bankrészvény	— — — —	970.—
Magyar hitelbank részvény	— — — —	388.—
Osztrák hitelintézeti részvény	— — — —	860.10
Osztrák-magyar államvasuti részvény	— — — —	357.—
20 frankos arany (Napoleonondor)	— — — —	950.—
Német birodalmi márka	— — — —	58.65
London vista	— — — —	119.70
Páris vista	— — — —	47.55
20 márkás arany	— — — —	11.72

Szerkesztő postája.

Többeknek*: Kedves tárcza-író nőnk, Prigl Olga elbeszélése, melyet lapunk vasárnapi tárcájában »A betyár felesége« cím alatt hoztunk, befejező része ama tárczának, melyet lapunk jul. 21-diki 169-dik számában ugyanazon cím alatt közöltünk. A hivatkozás ez utóbbira megvolt a kézirat; azonban sajnos, némely tulajdonoságok ellen az istenek is hiába küzdenek vala már akkor, midőn Guttenberg találmánya még ismeretlen volt. — Megjegyezzük egyébiránt, hogy mind a két fönemlített tárcza önmagában álló egyéges művet képez. — A kövér kacsára ráduplicál a vadász; csak tessék ott a szomszédban egy kis türelemmel lenni. — Hirdetések, előfizetések a kiadó hivatalhoz intézendők.

* Előző számunkban tévesen közölve lévén, most kénytelenek vagyunk azt helyesbítve újból közzétenni.

A szerk.

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

ÁMON MARGIT vendégfőléptével.

Csütörtökön, 1896. augusztus 13-án, a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével

Este fél 8 órakor rendes helyárrakkal:

A BANYAMESTER.

Operette 3 felvonásban.

Kezdeté fél 8, vége 10 órakor.

Felelős szerkesztő: CSIPPÉK FERENCZ.

NYILTÉR.

Legedesebb

Csemege-Szőlő!

(MADELAIN ROYAL)

kilója 36 kr.

MERTZ NÁNDOR,

csemege- és bor-kereskedésében

NAGYVÁRADON, Nagy-Körözs-utca

(MERTZ-HÁZ.)

TELEFON-ÖSSZEKÖTTETÉS.

Vidékre

5 kilógram csemege-szőlő, gondosan csomagolva, bérmentesen, 2 frt 20 kr.

396—427. g. ü. sz.
1896.

Nagyvárad város árverelő küldöttségétől.

Árverési, illetve árlejtési hirdetmény.

Nagyvárad város tanácsának, 11,754., 11,762., 11,764., 11,766 — 11,768., — 11,770., — 11,784., 11,786., 11,796/1896. szám alatt kelt határozata folytán az 1896. évi szeptember hó 28-ik napján délelőtt 10 órakor a városháza közgyűlési termében az alábbi bérletek és vállalati munkálatok fognak

nyilvános árverés, illetve árlejtés útján kiadatni.

I. Bérletek:

1. A »Zöldfa« vendégfogadó alatt levő első számú bolt bérlete 1897. év január 1-től 1902. év december 31-ig terjedő hat évre; évi bérösszeg 800 frt; bánompénz 80 frt;
2. az ujjvárosi elemi iskola alatt levő 2. számú bolt bérlete ugyanannyi időre évi bérösszeg 201 frt; bánompénz 20 frt;
3. a »Zöldfa« vendégfogadó alatt levő 2. számú bolt bérlete ugyanannyi időre évi bérösszeg 350 frt, bánompénz 35 frt;
4. az ujjvárosi elemi iskola alatti 4. sz. bolthelyiség bérlete ugyanannyi időre évi bérösszeg 115 frt; bánompénz 12 frt;
5. a »Zöldfa« vendégfogadó alatti 6. sz. bolt helyiség bérlete ugyanannyi időre, évi bérösszeg 480 frt; bánompénz 48 frt;
6. a »Zöldfa« vendégfogadó alatti 9. számú bolt helyiség ugyanannyi időre; évi bérösszeg 351 frt; bánompénz 35 frt;
7. az ujjvárosi elemi iskola alatti 3. számú bolt bérlete ugyanannyi időre, évi bérösszeg 200 frt; bánompénz 20 frt;
8. az ujjvárosi elemi iskola alatti 1. sz. bolt helyiség bérlete ugyanannyi időre; évi bérösszeg 162 frt; bánompénz 16 frt;
9. a »Zöldfa« vendégfogadó alatti 5. sz. bolt helyiség bérlete ugyanannyi időre; évi bérösszeg 750 frt bánompénz 75 frt.
10. A gilányi korcsma épülete és telkének, valamint a telek mellett levő közterének bérlete az 1897. év január 1-től 1902. év december 31-ig terjedő 6 évre évi bérösszeg 170 frt; bánompénz 17 frt.

II. Vállalatok:

1. A hirdetési táblákra vonatkozó vállalat évi bérösszeg 50 frt; bánompénz 5 frt;
2. a tűzifa szállításra vonatkozó vállalat bánompénz 500 frt;
3. a rendőrök, tűzoltók és hivataloszolók részére szükséges nyári és téli egyenruházat szállítására vonatkozó vállalat, bánompénz 1000 frt;

4. kőműves munkálatokra vonatkozó vállalat, bánompénz 500 frt;
5. lakatos munkákra vonatkozó vállalat, bánompénz 300 frt;
6. kerékgyártó munkákra vonatkozó vállalat, bánompénz 100 frt;
7. cserepező munkálatokra vonatkozó vállalat, bánompénz 200 frt;
8. kovács munkálatokra vonatkozó vállalat, bánompénz 100 frt;
9. a mázólok munkákra vonatkozó vállalat, bánompénz 100 frt;
10. a szobafestő munkákra vonatkozó vállalat, bánompénz 150 frt;
11. az ács munkákra vonatkozó vállalat, bánompénz 500 frt;
12. az irodaszerek szállítására vonatkozó vállalat, bánompénz 100 frt;
13. a bádogos munkákra vonatkozó vállalat, bánompénz 100 frt;
14. a város úttesteinek Körös s részben koczka, idomított gránit és gyalogjárda kövekkel való kiburkolására vonatkozó vállalat, bánompénz 1000 frt;
15. az üveges munkálatokra vonatkozó vállalat, bánompénz 100 frt;
16. az asztalos munkákra vonatkozó vállalat, bánompénz 300 frt;
17. Kavics és sárhordásra vonatkozó vállalat, bánompénz 600 frt.

A II-ik czim 1., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16. és 17. tétele alatt felsorolt vállalatok az 1897. évi január 1-től kezdődő **három** egymásutáni évre tehát az 1899-ik évi december 31-ik napjáig, a II-ik czim 2-ik tétele alatt felsorolt, a tűzifa szállításra vonatkozó vállalat az 1897. évi január 1-től 1897. évi december 31-ig terjedő egy évre, a II-ik czim 3-ik tétele alatt felsorolt, a rendőrök, hivataloszolók és tűzoltók egyenruházatára vonatkozó vállalat az 1897. évi január 1-étől 1902. évi december 31-ig terjedő **hat egymásután következő évre** adatik ki.

Az ujjvárosi elemi iskola alatt levő 1., 2., 3., 4. számú bolt helyiségeknél, melyek az I-ső czim 2., 4., 7.,

8. tétele alatt vannak felsorolva, a bérbeadás alkalmával kikötötték, hogy az esetben ha ezen helyiségekre, illetve azok elbontására a városnak az ujjvárosház építése folytán szüksége lenne, kötelesek a bérbeadók azokat, három havi előzetes — mindenkor az évnegyed első napjára eső — felmondására, minden kárpótlási vagy bérleengedési igény nélkül a város rendelkezésére bocsájtani.

Árverelni, illetve árlejtési szóval vagy zárt ajánlatok beadása mellett lehet.

Árverelők, illetőleg árlejtők tartoznak fentebb az egyes munkálatoknál, illetőleg bérletnél külön-külön megemlített bánatpénzeket készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban a városi pénztárba letenni s a letételt igazoló pénztári nyugtát zárt ajánlatokhoz csatolni, vagy a szóbeli árverés, illetőleg árlejtés megkezdése előtt az árverelő küldöttség elnökének kezeihez lefizetni; mely összeg a vállalatoknál az árlejtés eredményének elfogadása esetén, egyszersmind óvadékképpen a vállalat biztosítására szolgál.

Az 50 krros bélyeggel ellátott zárt ajánlatok az 1896. évi szeptember hó 28-ik napjának délelőtti 10 óráig az árverelő küldöttség elnökéhez nyújtandók be.

A zárt ajánlatokban határozottan megemlítendő, miként az árverelő, illetőleg árlejtő az árverés, illetőleg az árlejtési feltételeket ismeri és azokat egész terjedelmében elfogadja.

A fent kitett időn túl benyújtott zárt ajánlatok figyelembe vételét nem fognak.

A tett ajánlatok árverelőt illetőleg árlejtőt a leütéskor azonnal, a város hatóságát azonban csak a törvényhatósági bizottság jogérvényes jóváhagyása után kötelezik.

Az árverés, illetőleg árlejtési feltételek és egységi árjegyzékek a városi mérnöki hivatal helyiségében a hivatalos órák alatt megtekinthetők s a részletes feltételek és egységi árjegyzékek nyomtatott példányai ivenként 10 krjával megszerezhetők.

Nagyváradon, 1896. évi július hó 24-én.

Gazdasági tanácsos bizottsági elnök helyett:

Dús László,

tiszti főügyész.